

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการสร้างชุดฝึกความพร้อมเพื่อพัฒนาความพร้อมทางด้านการอ่านภาษาไทยสำหรับนักเรียนชาวเขาในระดับก่อนประถมศึกษานี้ได้เรียบเรียงเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องไว้ตามลำดับหัวข้อดังต่อไปนี้

1. การจัดเตรียมความพร้อมสำหรับเด็กในระดับก่อนประถมศึกษา
 - ความหมายและความสำคัญของการเตรียมความพร้อม
 - จุดประสงค์ในการเตรียมความพร้อมทางภาษา
 - องค์ประกอบของความพร้อมทางภาษา
 - แนวทางในการจัดเตรียมความพร้อมทางภาษา
 - ขอบข่ายในการเตรียมความพร้อมด้านการอ่านของเด็ก
 - องค์ประกอบที่มีอิทธิพลในการพัฒนาความพร้อมในการอ่าน
 - การจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมด้านทักษะภาษาไทย
 - ทฤษฎีในการสอนภาษาที่สอง
2. แบบฝึกทางภาษา
 - ลักษณะของแบบฝึกทางภาษา
 - แบบฝึกทางภาษา
 - ประโยชน์ของแบบฝึก
 - ความสำคัญของแบบฝึกต่อการเตรียมความพร้อมทางภาษาไทย
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - ด้านการจัดเตรียมความพร้อมสำหรับเด็กในระดับก่อนประถมศึกษา
 - ด้านชุดฝึกความพร้อม
 - ด้านการจัดการศึกษาของชาวเขา

1. การจัดเตรียมความพร้อมสำหรับเด็กในระดับก่อนประถมศึกษา

ความหมายและความสำคัญของการเตรียมความพร้อม

เด็กในระดับก่อนประถมศึกษานั้น จัดเป็นวัยต่อเนื่องระหว่างบ้านกับโรงเรียนเป็นช่วงอายุที่ละเอียดอ่อน เป็นวัยทองของชีวิต เด็กจะเริ่มเรียนรู้โลกกว้างขึ้น และจะเป็นช่วงของการพัฒนาบุคลิกภาพ นักการศึกษาได้พบว่า สติปัญญา อารมณ์ สังคม ค่านิยม เจตคติ จริยธรรมและสิ่งต่าง ๆ ที่เด็กได้รับนั้น ถ้าได้รับการเลี้ยงดูปลูกฝังอย่างดียิ่งในวัยนี้แล้ว จะมีผลต่อการพัฒนาในระยะต่อไป ดังนั้นการที่เด็กมาเข้าโรงเรียนเป็นครั้งแรกในชีวิตของเขานั้น เขาอาจจะนำเอาสภาพชีวิตของเขาทั้งสภาพร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและความเชื่อ ครูผู้สอนเองจะพบว่าในจำนวนเด็กทั้งชั้นจะมีบางคนที่สามารถเรียนรู้ได้เร็วกว่าเด็กคนอื่น ๆ และบางคนก็สอนยาก ฉะนั้นการที่เด็กจะเรียนรู้ได้ดีเพียงใดนั้น สิ่งที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ ความพร้อมในการเรียนนั่นเอง เพราะเมื่อเขามีความพร้อมในการเรียนแล้ว เขาจะมีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้และมีความเจริญของร่างกายพอเหมาะกับการเรียนเรื่องราวต่าง ๆ ที่ครูสอน ฉะนั้นความพร้อมในการเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญในการสอนในระดับนี้มาก ความพร้อมในการเรียนของเด็กมีความสัมพันธ์อย่างยิ่งกับพัฒนาการของเด็ก เด็กที่เจริญเติบโตยังไม่ถึงขั้นของการเรียนแล้วเราไปบังคับให้เด็กเรียน ย่อมจะไม่เกิดประโยชน์ หากยังจะเป็นการสร้างความคับข้องใจให้กับเด็กอีกด้วย เช่น เราไม่สามารถสอนให้เด็กที่มีอายุต่ำกว่า 5 ปีอ่านหนังสือหรือคิดเลขเป็น หรือสอนให้เด็กอายุ 7 เดือน วิ่งได้อย่างคล่องแคล่วก็ย่อมทำไม่ได้เช่นกัน (สมใจ ทิพย์ชัยเมธา และ พิศเพลิน เขียวหวาน, 2527, หน้า 147)

การพัฒนาความพร้อมให้แก่เด็กในระดับก่อนประถมศึกษา เปรียบเสมือนการตอกเสาเข็มที่ลึกและมั่นคงก่อนสร้างตึกสูง ๆ เพื่อป้องกันไม่ให้ตึกโค่นหรือพังลงมาภายหลัง การเตรียมความพร้อมในช่วงนี้จะช่วยให้เด็กเกิดพัฒนาการเรียนรู้ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคมที่เหมาะสมกับวัยและความสามารถของเด็ก ทั้งจะเป็นการช่วยสร้างลักษณะนิสัยที่ดี ซึ่งจะจะเป็นพื้นฐานการเป็นพลเมืองดีของชาติต่อไปด้วย (พูนสุข บุญยสวัสดิ์ และคนอื่น ๆ, 2528, หน้า 8) ความสำคัญของความพร้อมทางการเรียนนี้ รัตนา ศิริพานิช (2530, หน้า 32) ได้ให้ข้อคิดเห็นที่น่าสนใจไว้ว่า การเริ่มชีวิตทางการเรียนของบุคคลแต่ละคนมีความสำคัญต่อบุคลิกภาพของเขาตลอดชีวิต กล่าวคือ จุดเริ่มต้น ถ้าผู้ปกครองของนักเรียนและครูผู้สอนไม่ได้ช่วยเด็กให้เริ่มต้นได้ถูกจุดแล้ว ชีวิตที่เหลือด้านการศึกษาเล่าเรียนของเด็กคนนั้นจะไม่ประสบผลสำเร็จ ก่อให้เกิดปมด้อยทางบุคลิกภาพ ขาดความเชื่อมั่นในตนเองและขาดลักษณะการเป็นผู้นำที่สังคมปรารถนา ข้อคิดเห็นนี้ได้บ่งชี้แล้วว่า การพัฒนาความพร้อมทางการเรียนสำหรับเด็กก่อนประถมศึกษา มีความสำคัญมากต่อการศึกษาของเขาในอนาคต

นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2529, หน้า 15) ยังได้กล่าวถึง การเตรียมความพร้อมในการเรียนสำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษาว่า มีความสำคัญอย่างน้อย 4 ประการ ต่อไปนี้

1. ตรงกับระดับสติปัญญาของเด็ก

เปียเจต์ (Piaget) ได้ศึกษาพัฒนาการทางด้านสติปัญญาของเด็กวัย 2-5 ปี พบว่า การคิดของเด็กอยู่ในขั้นรูปธรรม กล่าวคือ เด็กจะคิดออกก็ต่อเมื่อได้เห็นของจริง ได้สัมผัส ได้ทดลอง การใช้เหตุผลเป็นเพียงกิ่งเหตุผล ยังใช้เหตุผลแท้จริงไม่ได้ และยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของความคิด โดยคิดว่า ความคิดของตนเองนั้นถูกต้องที่สุด ไม่อาจคิดหรือแก้ปัญหาโดยใช้ทัศนะของผู้อื่นได้ การศึกษาที่สอดคล้องกับระดับสติปัญญาของเด็กวัยนี้คือ การเตรียมความพร้อมทางการเรียนและการใช้วิธีเรียนปนเล่น การให้เด็กเรียนอ่านและเขียนพยัญชนะและการคิดคำนวณเลข เป็นการเรียนเกินความสามารถของเด็ก เด็กบางคนอาจจะทำได้แต่จะต้องให้ทำซ้ำ ๆ ใช้เวลามาก ก่อให้เกิดความเบื่อหน่าย และปราศจากความเข้าใจ จำแบบนกแก้วนกขุนทอง ซึ่งเป็นผลเสียต่อเด็กมาก ดังนั้นการเตรียมความพร้อมในการเรียนจึงตรงกับระดับสติปัญญาของเด็กวัยนี้

2. ช่วยเด็กที่เสียเปรียบด้านสิ่งแวดล้อม

เด็กทุกคนมีศักยภาพที่จะเจริญเติบโตเท่าเทียมกัน แต่ศักยภาพนั้นมิได้สมบูรณ์ในตัว ของมันเอง ต้องอาศัยปัจจัยทางสิ่งแวดล้อมเป็นอันมาก กล่าวคือ สิ่งแวดล้อมที่ดีจะช่วยเสริมสร้าง พัฒนาการของเด็กให้สมบูรณ์ดีทุกด้าน และสิ่งแวดล้อมที่ดีจะทำให้พัฒนาการของเด็กบกพร่อง เด็ก ที่มาจากครอบครัวที่ยากจน หรือครอบครัวชาวเขาจึงไม่พร้อมที่จะเรียนเพราะเสียเปรียบด้านสิ่งแวดล้อม ทำให้มีปัญหาทางการเรียนและในการปรับตัวเป็นอันมาก การเรียนในระดับก่อนประถมศึกษาจะเสริม สร้างพัฒนาการและความพร้อมในการเรียนตลอดจนลดความล้มเหลวในการเรียนที่จะเกิดขึ้นในระยะ เริ่มแรก

3. เสริมสร้างพัฒนาการด้านลักษณะนิสัยและสังคมนิสัย

เมื่อเด็กมีอายุย่างเข้าปีที่ 6 เด็กจะมีความพร้อมด้านต่าง ๆ บ้างแล้วมากน้อยบ้าง เช่น พูดย่อเรื่องต่าง ๆ ได้ ฟังเรื่องต่าง ๆ รู้เรื่อง พูดย่อตอบได้ มีความสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา รู้ขนาด ของสิ่งต่าง ๆ ได้ ร้องเพลงได้ ทำท่าทางเคลื่อนไหวตามจังหวะได้ ชอบเล่นออกกำลังกาย ถ้าสังเกต อย่างชัดเจนจะเห็นว่า ไม่มีพัฒนาการด้านลักษณะนิสัย (กิจนิสัยและสุขนิสัย) และสังคมนิสัย (นิสัย การอยู่ร่วมกัน) เพราะธรรมชาติของเด็กวัยนี้ ยังยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง เด็กตั้งแต่เกิดจนถึงอายุ 6 ปี อยู่ในสังคมแคบ ๆ เฉพาะครอบครัวและญาติพี่น้อง ซึ่งคนเหล่านี้ก็เอาอกเอาใจ ตามใจเด็ก จนเด็กคิด

ว่าตนเองสำคัญที่สุด เสริมให้เด็กมีนิสัยยึดตนเองเป็นศูนย์กลางยิ่งขึ้น นิสัยของเด็กวัยนี้มี 8 ประการ ก็ล้วนแต่เป็นนิสัยต่อต้านสังคม ไม่เป็นสังคมนิสัยที่ดี คือ ชอบแข่งขันกันมีอำนาจ อิจฉา ชอบมีอำนาจเหนือผู้อื่น อยากให้ผู้อื่นยอมรับ ชัดแย้ง เห็นแก่ตัว โกรธง่าย ฯลฯ เป็นต้น

การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา มีจุดมุ่งหมายเพื่อฝึกจิตใจหรือเสริมสร้างลักษณะนิสัย และสังคมนิสัยที่พึงปรารถนาอย่างจริงจังเป็นครั้งแรก เพราะเป็นสิ่งที่เด็กไม่เคยมีมาก่อน ครูจะต้องเสริมสร้างลักษณะนิสัยและสังคมนิสัย เด็กจะเป็นคนเห็นแก่ตัวไม่ยอมรับผู้อื่น ไม่เข้าใจกฎระเบียบของสังคม ซึ่งเป็นอันตรายต่อตนเองและส่วนรวมเป็นอย่างยิ่งเมื่อเขาเติบโตเป็นผู้ใหญ่

4. ลดการซ้ำชั้นในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ในปัจจุบันการเกณฑ์เด็กที่มีอายุย่างเข้าปีที่ 8 เข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถือหลักว่า เด็กมีความพร้อมถึงระดับที่สมควรเรียนตามหลักสูตรชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยเฉพาะในท้องถิ่นที่มีปัญหาทางภาษาและเศรษฐกิจของประเทศ ทั้งนี้เนื่องจากเด็กในท้องถิ่นเหล่านี้ขาดความพร้อมที่จะเรียน การเตรียมความพร้อมในการเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จึงหวังผลว่า การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาจะช่วยลดอัตราการซ้ำชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ลงได้บ้าง

เกี่ยวกับเรื่องนี้ได้มีผู้ให้ความหมายของคำว่า "ความพร้อม" (Readiness) ไว้หลายความหมายด้วยกัน เช่น

จินตนา หมู่มิ่ง (2532, หน้า 70) ได้กล่าวถึง ความหมายของความพร้อมว่า หมายถึงความพร้อมขั้นแรกของเด็กที่จะรับรู้ ได้แก่ ความพร้อมทางกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา

สุชา จันทน์เอม (2527, หน้า 26) ได้ให้ความหมายของความพร้อมว่า ความพร้อม คือ สภาพของความเจริญเติบโตบวกกับความสนใจ และความรู้อันเป็นพื้นฐานที่สูงพอที่จะช่วยให้เด็กเรียนรู้ได้โดยสะดวก

บันลือ พุกกะวัน (2533, หน้า 4) กล่าวว่า ความพร้อมของเด็กหมายถึง การที่เด็กได้มาถึงจุด ๆ หนึ่ง พร้อมที่จะรับการสอน ซึ่งการสอนนี้ควรอยู่ในระดับที่เด็กสามารถรับได้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2529, หน้า 2) ได้ให้ความหมายของความพร้อมในการเรียนของเด็กระดับก่อนประถมศึกษาว่า หมายถึง ความสามารถระดับหนึ่งที่จะช่วยให้การเรียนดำเนินไปด้วยดี โดยมีอุปสรรคไม่มากนัก เรียนได้ในอัตราปกติ สำหรับเด็กทั่วไปความสามารถดังกล่าว อาจเกิดจากการที่ผู้เรียนมีวุฒิภาวะ หรือการเรียนรู้ การฝึกฝนที่ผ่านมาหรือเกิดจากอิทธิพลของทั้งสองสิ่งประกอบกัน ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนและปราศจากความขัดข้องทั้งทางกายและทางอารมณ์

ราตี ทองสวัสดิ์ (ม.ป.ป., หน้า 5) ได้ให้ความเห็นว่า การปลูกฝังสิ่งต่าง ๆ และสิ่งเสริมพัฒนาการของเด็กในทุก ๆ ด้านนั้น เป็นการเตรียมความพร้อมให้เด็ก เพื่อที่จะสามารถเรียนรู้และรับสิ่งใหม่ ๆ ได้เป็นอย่างดี ความพร้อมดังกล่าวมีความสำคัญต่อความสำเร็จของชีวิตการเรียนและมีผลต่อการพัฒนาทางภาษา เช่น ทักษะด้านการฟัง คือ ฟังคำพูด คำสั่ง เรื่องราว เข้าใจและปฏิบัติตามได้ถูกต้อง สามารถถ่ายทอดให้ผู้อื่นเข้าใจได้ พูดได้ชัดเจนและใช้ภาษาที่สุภาพ สามารถเล่าเรื่องราวจากประสบการณ์ของตนได้ ทักษะด้านการอ่านคือ มีความพร้อมที่จะอ่าน โดยเคลื่อนสายตากรจากซ้ายไปขวาและแยกสิ่งของที่แตกต่างกันได้ ทักษะด้านการเขียน คือ สามารถบังคับประสาหมือ หู ตา ให้สัมพันธ์กันได้ สามารถจับดินสอ เขียนเส้นหรือรูปภาพได้ รวมทั้งมีมารยาทที่ดีในการพูดและการฟัง

จะเห็นว่า ความพร้อมของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญยิ่งซึ่งมีอิทธิพลโดยตรงต่อความสำเร็จในการเรียนอ่าน ทั้งนี้เพราะการเตรียมความพร้อมในการเรียนอ่านถือเป็นขั้นที่หนึ่งของการสอนอ่านเบื้องต้น การเรียนภาษาเป็นการเรียนสัญลักษณ์ที่ซับซ้อนยุ่งยาก โดยเฉพาะกับผู้เรียนที่อายุยังน้อยและเพิ่งมาโรงเรียนเป็นครั้งแรก ฉะนั้นการเตรียมความพร้อมในการอ่านเป็นการปูพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการอ่านโดยตรง สามารถเสริมสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนและโรงเรียน ตลอดจนสร้างความมั่นใจให้กับตัวผู้เรียนเองด้วย

สมใจ ทิพย์ชัยเมธา และพิศเพลิน เขียวหวาน (2527, หน้า 167) ได้รวบรวมความหมายของความพร้อมในการเรียนอ่านของเด็กวัยก่อนประถมศึกษา ที่นักวิชาการได้ให้ไว้ดังนี้

บุญประกอบ วิสมิตะนันท์ กล่าวว่า ความพร้อมในการเรียนอ่านของเด็ก หมายถึง ความเจริญเติบโตทั่วไปของร่างกาย มีกล้ามเนื้อ ประสาทและส่วนต่าง ๆ ของร่างกายประการหนึ่งกับความสนใจและความตั้งใจที่จะเรียนอีกประการหนึ่ง

ชัยยุทธ บุญสวัสดิ์ ได้ให้ความหมายของความพร้อมในการเรียนอ่านว่า หมายถึง สภาพของวุฒิภาวะที่เด็กสามารถเรียนอ่านโดยปราศจากความยากลำบาก

มิดริต เอ ดาวนสัน และเฮนรี เอ บัมแมน (Midread A. Downson and Henry A. Bamman 1976 pp. 338) ได้ให้คำจำกัดความของความพร้อมในการเรียนอ่านของเด็กว่า หมายถึง เด็กมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม หรือทุก ๆ ด้าน ถึงระดับที่จะเรียนอ่านได้ เด็กพร้อมที่จะทำกิจกรรมการเรียนอ่านทุกอย่าง และจากความหมายที่นักวิชาการได้ให้ไว้ สมใจ ทิพย์ชัยเมธา และพิศเพลิน เขียวหวาน (2527, หน้า 167) ยังได้สรุปความหมายโดยทั่วไปของความพร้อมในการเรียนอ่านได้ว่า หมายถึง พัฒนาการระดับหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กเรียนอ่านได้ดี โดยมีอุปสรรคต่าง ๆ ไม่มากนักหรือ สามารถเรียนรู้ได้ในอัตราเร็ว ซึ่งเป็นอัตราปกติสำหรับเด็กทั่วไป พัฒนาการดังกล่าวอาจเนื่องมาจากวุฒิภาวะ หรือการเรียนรู้ที่ผ่านมาหรืออาจเกิดจากอิทธิพลทั้งสองสิ่งประกอบกัน

จากความหมายและความสำคัญของความพร้อม แสดงให้เห็นว่า การเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กระดับก่อนประถมศึกษา ช่วยให้เด็กเกิดความพร้อมในทุก ๆ ด้านทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาทางภาษาของเด็ก ในทางกลับกันความพร้อมทางภาษานับว่ามีความสำคัญมาก เพราะพัฒนาการทางภาษามีอิทธิพลต่อการพัฒนาความพร้อมในด้านอื่น ๆ ด้วย

จุดประสงค์ในการเตรียมความพร้อมทางด้านภาษา

การเรียนรู้ภาษาสำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษาเป็นการเตรียมสภาวะที่จะทำให้เด็กพร้อมที่จะเรียนรู้ในระดับประถมศึกษา ไม่ได้มุ่งให้เด็กต้องอ่าน เขียน ทันทที การให้เด็กทำในขณะที่เด็กยังไม่มีความพร้อมย่อมไม่เกิดผลดีต่อเด็ก ฉะนั้นต้องให้เด็กมีทักษะพื้นฐาน อันได้แก่ การฝึกฟัง พูด อ่าน และเขียน ตามความเหมาะสมกับวัยของเด็ก ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2529, หน้า 2-3) ได้กำหนดจุดประสงค์ในการเตรียมความพร้อมด้านทักษะภาษาไทยไว้ดังนี้

1. ฟังคำพูด คำสั่ง เข้าใจและปฏิบัติตามได้ถูกต้อง
2. ฟังและพูดให้ผู้อื่นเข้าใจได้
3. แสดงมารยาทที่ดีในการพูด การฟัง
4. เคลื่อนสายตาจากซ้ายไปขวา (ตามภาพ) ได้
5. ใช้ประสาทตาและมือให้สัมพันธ์กันได้

นอกจากนี้ ศีลา จายะนีย์โยธิน (2531, หน้า 178-182) ได้แยกแยะจุดประสงค์ของการเตรียมความพร้อมด้านทักษะภาษาไทยทั้งด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ไว้ ดังนี้

จุดประสงค์ของการเตรียมความพร้อมในการฟัง

1. เพื่อให้ฟังคำพูดของผู้อื่นเข้าใจ
2. เพื่อให้สามารถจำแนกความแตกต่างของเสียงได้
3. ฟังนิทานหรือคำประพันธ์แล้วได้รับความเพลิดเพลิน
4. ฟังประโยคคำสั่งง่าย ๆ ได้เข้าใจและปฏิบัติตามได้ถูกต้อง
5. สามารถจำข้อมูล 2-3 สิ่ง ได้จากการฟังเมื่อจะต้องสรุป
6. สามารถร่วมสนทนากับผู้อื่นได้

จุดประสงค์ของการเตรียมความพร้อมในการพูด

1. เพื่อให้เด็กได้พัฒนาการพูดให้คล่องเป็นธรรมชาติ ชัดเจน และถูกต้องตามหลักการออกเสียง และการเรียงคำในประโยค
2. ฝึกให้เด็กรู้จักใช้คำที่สุภาพ พูดถูกต้องจนเป็นนิสัย

3. เพื่อให้เด็กพัฒนาความสามารถในการติดต่อกับผู้อื่น เข้าใจสิ่งที่ผู้อื่นพูดและแสดงความคิดเห็นของตนเองได้
4. เพื่อฝึกให้เด็กเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ได้

จุดประสงค์ของการเตรียมความพร้อมในการอ่าน

1. เมื่อฟังเสียงแล้วสามารถบอกความแตกต่างของเสียงได้
2. บอกความแตกต่างของการเห็น การสัมผัสและการฟังได้
3. สามารถจับคู่ตัวอักษรที่เหมือนกันได้
4. สามารถเล่าเรื่องที่ฟังได้

จุดประสงค์ของการเตรียมความพร้อมในการเขียน

การสอนเขียนในระดับก่อนประถมศึกษาจะเป็นการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็ก ไม่ใช่เป็นการเริ่มเขียนหนังสือ แต่อาจเป็นการขีดเขียนเส้นลักษณะต่าง ๆ หรือวาดภาพตามวัยของเด็ก ซึ่งการพัฒนาการเขียนเหล่านี้จะช่วยให้เด็กสามารถเขียนภาพที่มีความหมายได้ ดังนั้นการเตรียมความพร้อมในการเขียนของเด็กระดับนี้ มีดังนี้

1. เพื่อพัฒนาทักษะในการแสดงออกตามความคิดของตน
 2. เพื่อพัฒนากล้ามเนื้อละเอียด เช่น นิ้วมือ ให้สามารถจับดินสอหรือสี เขียนไปในทิศทางที่ต้องการได้ อาจฝึกให้ทำงานศิลปะ เช่น การปั้น การวาดภาพด้วยสีเทียน
 3. เพื่อพัฒนาประสาทสัมผัสระหว่างตากับมือ อาจฝึกโดยการเล่นเครื่องเล่น เล่นเกมฝึกทักษะ การเล่นเกมตัดต่อ การเล่นเกมจับคู่ภาพ
 4. เพื่อพัฒนาการเคลื่อนไหวของสายตาจากซ้ายไปขวา ให้ทราบว่าสัญลักษณ์ของตัวอักษรภาษาไทย จะอ่านและเขียนจากซ้ายไปขวาในบรรทัดเดียวกัน
 5. เพื่อพัฒนาการสังเกต การคิดหาเหตุผลจากการสังเกตและนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในกิจกรรมศิลปะ
 6. เพื่อฝึกกล้ามเนื้อมือที่จะนำไปสู่การเขียนตัวอักษรที่ถูกต้องตามทิศทาง
- จุดประสงค์ที่กล่าวมาเป็นการฝึกประสบการณ์ขั้นพื้นฐานที่จะนำไปสู่การเรียนภาษา ตามระบบของชั้นประถมศึกษาได้ง่ายขึ้น ปัญหาการอ่านไม่ได้ เขียนไม่ได้ ก็จะลดลง

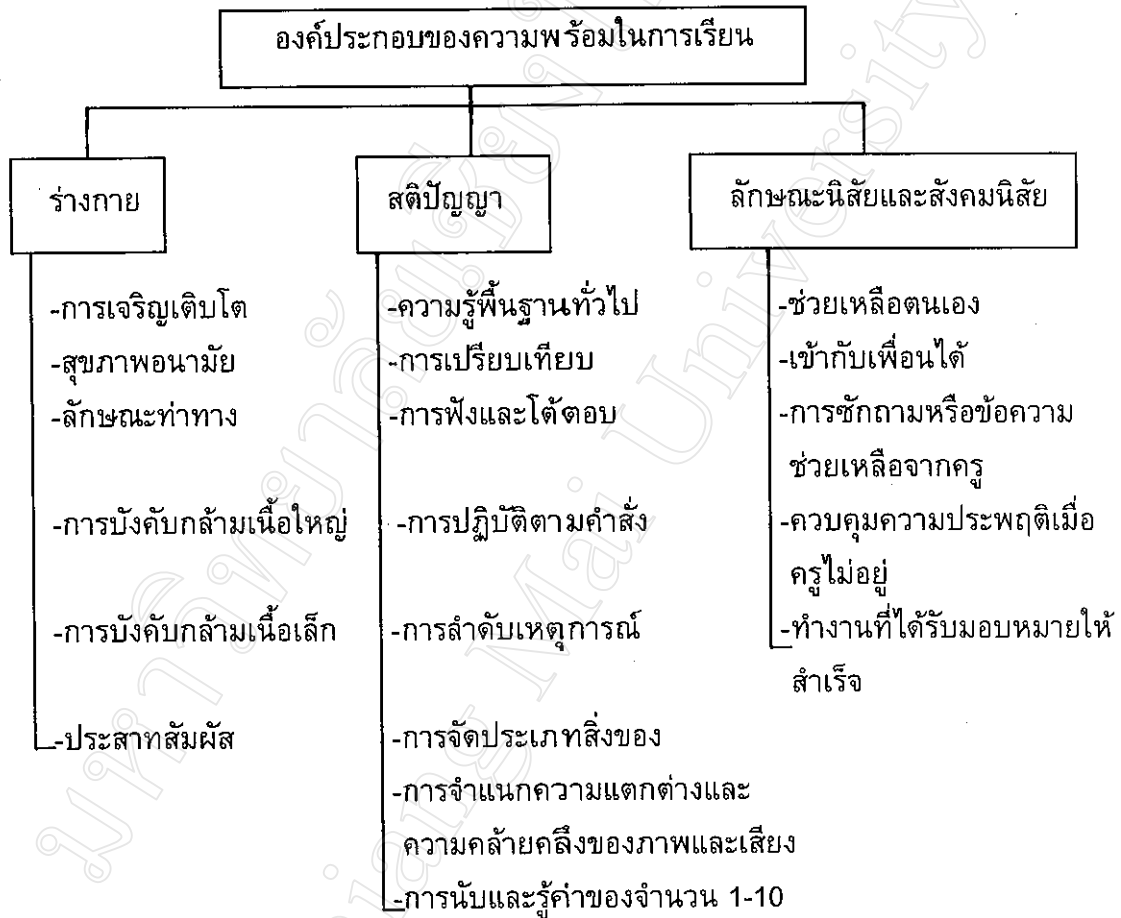
องค์ประกอบของความพร้อมทางภาษา

จากการที่เด็กบางคนมีความพร้อมในการอ่านช้ากว่าเด็กส่วนใหญ่ นั้น ครูผู้สอน ผู้ปกครอง หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง จำเป็นอย่างยิ่งที่จะช่วยเด็กให้มีความพร้อมที่จะอ่าน เด็กที่เรียนช้านี้อาจมีปัญหานั้นเนื่องมาจากพิการทางกายหรือความบกพร่องทางอารมณ์หรือยังไม่ถึงวุฒิภาวะเพียงพอ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นจะต้องพัฒนาเด็กเหล่านี้โดยใช้กิจกรรมหรือการเล่นต่าง ๆ เพื่อฝึกทักษะความพร้อมซึ่งจะต้องใช้เวลาพอควรที่จะพัฒนาเขาให้มีความพร้อมในการอ่าน

การเตรียมความพร้อมให้เด็กก่อนประถมศึกษา เพื่อให้เกิดพัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญานั้น ครูผู้สอนจะต้องให้การอบรมเลี้ยงดูผสมผสานกับการจัดกิจกรรม เพื่อฝึกทักษะความพร้อม ในระดับนี้จะไม่มุ่งให้เด็กคิดเลขเป็นหรือเขียนหนังสือเก่ง แต่จะมุ่งพัฒนาความพร้อมในการเรียนทุกแง่ทุกมุม องค์ประกอบสำคัญที่ทำให้เด็กเกิดความพร้อมในการเรียนตามแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2528, หน้า 2) และ สุมณา พานิช (2531, หน้า 37) แบ่งเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านร่างกาย ได้แก่ ความเจริญเติบโตของร่างกาย สุขภาพอนามัยดีสามารถบังคับกล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็กได้ ประสาทสัมผัสต่าง ๆ ทำงานสัมพันธ์กันดีเป็นอย่างดี
 2. องค์ประกอบด้านสติปัญญาหรือการรู้ การคิด ได้แก่ ความสามารถทางสติปัญญาความสามารถทางภาษา คณิตศาสตร์ การสังเกต การจำแนก การคิด สรุป คาดคะเน และยอมรับกฎเกณฑ์ต่าง ๆ
 3. องค์ประกอบด้านลักษณะนิสัยและสังคมนิสัย หมายถึง ลักษณะที่พึงประสงค์ด้านกิจกรรม นิสัย สุขนิสัย และสังคมนิสัย เด็กจะต้องรู้จักช่วยตนเองได้ มีความรับผิดชอบ มีความมั่นคงทางอารมณ์ปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ได้ รักษาความสะอาดของร่างกาย และของใช้ส่วนตัวได้ยอมรับกฎเกณฑ์ของสังคม รักษาสมบัติส่วนรวม รู้จักแบ่งปัน เป็นผู้นำผู้ตามที่ดี และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2529, หน้า 3) ได้แสดงองค์ประกอบของความพร้อมในการเรียน เป็นแผนภูมิดังนี้

แผนภูมิ 1 แสดงองค์ประกอบของความพร้อมในการเรียน

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2529, หน้า 3)

พัฒนาการทางภาษาของเด็กแต่ละคนต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลาย ๆ ด้าน บันลือ พฤกษ์วัน (2528, หน้า 26) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบความพร้อมทางภาษา ไว้ดังนี้

1. ความพร้อมทางกาย ได้แก่ สุขภาพของเด็ก การใช้สายตา การฟัง การพูด (ชัดหรือไม่ชัด) ความสัมพันธ์ด้านกล้ามเนื้อมือกับตา เป็นต้น

2. ความพร้อมทางสมอง ได้แก่ ความสามารถในการลำดับเหตุการณ์จากนิทานที่เด็กได้ฟัง หรือดูภาพและลำดับภาพได้ สติปัญญาดี จำได้แม่นยำ สามารถเข้าใจคำสั่งได้ง่าย

3. ความพร้อมทางด้านอารมณ์ ได้แก่ รู้จักควบคุมอารมณ์ สามารถทำงานเป็นหมู่ได้ เล่นเป็นหมู่ได้ ไม่แย่งสิ่งของกัน ไม่ทะเลาะวิวาทกันบ่อย ๆ

4. ความพร้อมในด้านจิตวิทยา ได้แก่ มีความสนใจในการอ่าน (ภาพหรือหนังสือ) มีช่วงความสนใจยาว รู้จักฟังอย่างตั้งใจ ใช้ภาษาได้ดีพอสมควร เป็นต้น

ทวี สุรเมธี (2531, หน้า 7) ได้เสนอว่า องค์ประกอบความพร้อมทางภาษาที่สำคัญนั้น ประกอบด้วยความสามารถต่อไปนี้

1. ความสามารถในการแยกสิ่งที่ได้ยิน ได้แก่ ความเข้าใจและความสามารถในการใช้ภาษาพูดได้ถูกต้อง แยกคำพูดที่แตกต่างกัน สามารถแยกถ้อยคำและออกเสียงได้ถูกต้อง

2. ความสามารถทางสายตา ได้แก่ ความสามารถในการแยกคำที่คล้ายคลึงกันและมองเห็นความแตกต่างของคำ

3. ความสามารถทางการคิดและจำ ได้แก่ ความสามารถใช้เหตุผล เข้าใจในเหตุผล รู้จักเชื่อมโยงความคิดต่าง ๆ ให้มีความหมาย เข้าใจความหมายของประโยคและจำรูปร่างของคำได้

4. ความสนใจ ได้แก่ ความสามารถที่จะนั่งฟังและจับสายตาไปตามสิ่งที่อ่าน การเคลื่อนไหวสายตา มีสมาธิในการอ่าน การฟังและทำตามคำสั่งได้

รัตนา ศิริพานิช (อ้างใน สมบัติ ตัญจรัยรัตน์, 2530, หน้า 10) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความพร้อมในการเรียนอ่าน พบว่า เด็กจะมีความพร้อมในการอ่านได้ดีก็ต่อเมื่อ เด็กมีความสามารถในองค์ประกอบด้านความสามารถในการพูด ความรู้พื้นฐาน การจำแนกความแตกต่างของภาพและการจำแนกความแตกต่างของเสียง

สมใจ ทิพย์ชัยเมธา และ พิศเพลิน เขียวหวาน (2527, หน้า 142) ได้สรุปองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ส่งผลให้เกิดความพร้อมทางการเรียนอ่านได้ดี คือ

1. การรู้ความหมายของคำหรือศัพท์ต่าง ๆ เป็นการวัดมโนคติเกี่ยวกับคำหรือข้อความที่ได้ยิน

2. การเข้าใจคำสั่ง เป็นความสามารถในการฟัง และปฏิบัติตามคำสั่งอย่างง่าย ๆ และเพิ่มความซับซ้อนขึ้นเป็นลำดับ

3. การเขียนตามแบบ เป็นการใชความสามารถในการใช้สายตา และกล้ามเนื้อมือให้ประสานสัมพันธ์กัน โดยการเขียนตามแบบที่กำหนดให้ หรือให้ต่อเติมส่วนที่ขาดหายไปให้สมบูรณ์

4. การบอกชื่อตัวอักษรหรือการรู้จักตัวอักษร เป็นการวัดความสามารถในการจำตัวอักษรที่รู้จักมาก่อน

5. การจำแนกความแตกต่างและความคล้ายคลึงของภาพ อาจจะเป็นสิ่งของ รูปเรขาคณิต ตัวเลข คำ วลี ประโยค เป็นความสามารถที่มองเห็นว่า ภาพใดที่แตกต่างไปจากภาพอื่น หรือคล้ายภาพที่กำหนดให้อย่างไร

6. การจำแนกความแตกต่างหรือความคล้ายคลึงกันของเสียง ได้แก่ ความสามารถในการฟังอย่างชัดเจน ซึ่งเป็นพื้นฐานในการแยกคำต่าง ๆ ในการเรียน ถ้าเด็กฟังได้ชัดเจนก็จะออกเสียงคำใหม่ได้ถูกต้อง

7. การจำและการแปลความหมายของคำ เป็นความสามารถที่จะเข้าใจว่า สัญลักษณ์ที่เป็นนามธรรม หรือรูปคำ ใช้แทนสิ่งของ หรือความคิดนั่นเอง

8. อัตราเรียนคำ เป็นความสามารถในการจำรูปคำง่าย ๆ และมีความยากสำหรับเด็ก มีทั้งคำนาม กริยา คุณศัพท์ เด็กจะได้เห็นคำเหล่านั้นก่อนแล้วทั้งช่วงไว้สักระยะหนึ่ง จึงให้เด็กเลือกภาพที่ตรงกับคำที่อ่านให้ฟัง

9. ความเข้าใจในการฟัง หมายถึง ความเข้าใจเรื่องราวง่าย ๆ สั้น ๆ ที่พูด หรืออ่านให้ฟัง เป็นการวัดความเข้าใจข้อความและความสนใจที่ต่อเนื่องของเด็ก

จากเอกสารที่เกี่ยวกับองค์ประกอบความพร้อมทางภาษา พอสรุปได้ว่า องค์ประกอบที่สำคัญของความพร้อมทางภาษามีความเกี่ยวข้องกับพัฒนาการเด็ก ในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ตลอดจนจิตวิทยาการเรียนรู้ของเด็กด้วย

แนวทางในการเตรียมความพร้อมทางภาษาสำหรับนักเรียนชาวเขาในระดับก่อนประถมศึกษา

จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษาในท้องถิ่นที่มีปัญหาทางภาษา การใช้แผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 พบว่า ครูมักมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในระยะแรกที่เด็กพูดภาษาไทยกลางไม่ได้ การเตรียมความพร้อมทางภาษาแก่เด็กเริ่มเรียนที่ไม่พูดภาษาไทยที่บ้าน ควรสอนโดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติและพัฒนาการทางภาษาโดยเน้นกิจกรรมที่ใช้ภาษาในสถานการณ์ที่เป็นจริง ประกอบกับต้องอาศัยเทคนิคหลายด้าน ส่วนการที่จะให้เด็กที่มีปัญหาทางภาษาได้รู้และเข้าใจความหมายของคำ รู้จักคำมากขึ้น สามารถเลือกใช้คำให้เหมาะสม สนใจคำใหม่ ๆ ศัพท์ต่าง ๆ สามารถพูดเป็นประโยคได้ชัดเจน ออกเสียงชัดเจนถูกต้อง รู้จักฟัง เข้าใจ และทำตามคำสั่งได้ ครูจะต้องใช้เทคนิคและวิธีเตรียมความพร้อมสำหรับนักเรียนเหล่านี้โดยศึกษาขั้นตอน วิธีการจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมในการฟัง พูด อ่าน เขียน และคิด ใช้หลักบูรณาการใน

การสอน คือ การนำคำศัพท์ที่เด็กเรียนรู้มาสัมพันธ์กับคำใหม่ และผูกประโยคให้สัมพันธ์กับเหตุการณ์ และในชีวิตประจำวัน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2528, หน้า 1, 23-24) นอกจากนั้นเด็กในวัยนี้ยังสนใจการฝึกอ่าน ชอบเล่าเรื่อง หมั่นซักถามความหมายของคำ ร้องเพลงสั้น ๆ เล่าเรื่องโดยลำดับความได้ตั้งแต่ต้นจนจบ ดังนั้นการเตรียมความพร้อมทางภาษาสำหรับเด็กก่อนประถมศึกษาคือให้เด็กทุกคนมีโอกาสได้ฝึกพูด ฟัง และอ่าน ฝึกการเรียงลำดับเรื่องที่เล่า ฝึกความจำ ความเข้าใจ ตลอดจนความกล้าและเชื่อมั่นในตนเอง

บุรินทร์ ทองแมน (2528, หน้า 10, 13) ได้กล่าวถึง สาเหตุสำคัญของความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการเรียนว่า เนื่องจากสิ่งแวดล้อมที่บ้านและภาษา ซึ่งพบว่า ปัญหาเรื่องการอ่านหนังสือของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีปริมาณมากกว่าระดับชั้นอื่น ๆ เพราะในการสอนภาษาไทยแก่เด็กที่มีปัญหาทางภาษานั้น การจัดประสบการณ์ทางภาษาให้กับเด็กเป็นสิ่งสำคัญ ครูจะต้องจัดประสบการณ์ที่อยู่ใกล้ตัวเด็ก ช่วยให้เด็กเข้าใจความหมายและให้เด็กหัดพูดภาษาไทย ครูควรพูดภาษาไทยกับเด็กตลอดเวลา ในกรณีจำเป็นก็อาจแปลเป็นภาษาถิ่นเป็นครั้งคราว กิจกรรมต่าง ๆ เช่น การใช้สนทนา เกม เพลง นิทาน ฯลฯ จะช่วยให้การสอนภาษาไทยโดยเฉพาะการฟัง พูด อ่าน และเขียน ได้ผลดีขึ้น

ชุดิมา สัจจานนท์ (2528, หน้า 51-56) และราศรี ทองสวัสดิ์ (ม.ป.ป. หน้า 7-10) ได้ให้แนวทางในการส่งเสริมภาษาแก่เด็กเล็ก ดังนี้

1. ให้เด็กรู้จักศัพท์ โดยการอ่านให้เด็กฟัง พูดคุยกับเด็กเสมอ เปิดโอกาสให้เด็กพบปะกับผู้คนและไปเที่ยวที่ต่าง ๆ ดูรายการโทรทัศน์ สนใจฟัง และตอบคำถามของเด็ก
2. ถ้าเด็กอยากเรียนก็ให้อ่าน เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดพัฒนาการในการใช้คำศัพท์ หรือเรื่องราว และเมื่อเด็กเกิดเบื่อก็ควรยินยอมให้หยุดอ่านทันที
3. ไม่มีเกณฑ์อายุที่จะกำหนดว่า จะสอนอ่านให้กับเด็กได้เมื่อไร เพียงแต่ให้เด็กมีความอยากอ่านก็สอนได้ แต่ควรเป็นการอ่านภาพก่อน จึงเริ่มมีตัวอักษรเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ตามลำดับ
4. โดยทั่วไปเด็กจะชอบอ่านนิทานเรื่องเดิมซ้ำ ๆ

ในการฝึกภาษาแก่เด็กเล็กควรคำนึงถึงพื้นฐานทางภาษา 6 ด้าน ได้แก่ การฝึกความสนใจในการอ่าน ฝึกความจำ การฝึกให้ความหมายคำ ตลอดจนฝึกพูดประโยคง่าย ๆ การฝึกการรับรู้โดยการเห็น การฝึกกล้ามเนื้อให้แข็งแรงและการฝึกประสาทสัมผัส (ราศรี ทองสวัสดิ์ ม.ป.ป., หน้า 10-17)

นงเยาว์ แข่งเพ็ญแข และคณะ (2532, หน้า 98-99) ได้ศึกษางานวิจัยต่างประเทศและสรุปว่า การใช้สื่อเพื่อกระตุ้นให้เด็กอยากเรียนนั้นมีผลต่อความพร้อมทางภาษาของเด็ก ในขั้นแรกของการสอน ควรมีการสร้างความมั่นใจให้กับเด็ก ทำให้การเรียนรู้ของเด็กมีอุปสรรคน้อยที่สุด โดยการจัดหาสื่อต่างๆ มาให้เพื่อให้เด็กเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น

การเล่นต่าง ๆ ที่ส่งเสริมประสบการณ์ทางภาษาให้แก่เด็กเล็ก ได้แก่ การเล่นนิ้ว การตอบในนิทาน นอกจากนี้ยังให้แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมภาษาสำหรับเด็ก ดังนี้

1. ภาษาของเด็กเล็กจะแสดงถึงความคิด ความสนใจและความสัมพันธ์ของเด็กที่มีต่อสิ่งแวดล้อม ครูหรือผู้เกี่ยวข้อง สามารถช่วยพัฒนาภาษาของเด็กได้โดยจัดหาสื่อ เพื่อให้เด็กเกิดประสบการณ์ด้านการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน

2. การจัดประสบการณ์ด้านการฟังควรใช้สื่อที่มีเสียง การเล่านิทาน คำคล้องจอง เพลง กล่อมเด็ก และการเล่นตามคำสั่งเพื่อให้เด็กเกิดความสนใจ

4. สื่อที่ใช้ในการจัดประสบการณ์ด้านการอ่าน ควรเป็นรูปภาพ หนังสือภาพ ตัวอักษรที่ทำด้วยกระดาษแข็ง พลาสติกหรือไม้

5. สื่อที่ใช้ในการจัดประสบการณ์ด้านการเขียน ควรเป็นเส้น จุด ตัวอักษร ดินหรือแป้ง สำหรับการปั้น (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2529, หน้า 83-101, 224)

เสาวลักษณ์ รัตนวิษฐ์ (2531, หน้า 11) กล่าวถึง การฝึกทักษะทางภาษาทั้ง 4 ด้าน คือ การฟัง พูด อ่าน และเขียนว่า วิธีสอนแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษาจะส่งเสริมทักษะทางภาษาทั้ง 4 ด้าน ได้อย่างบูรณาการ จากการสอนความหมายรวมของเรื่องสู่องค์ประกอบย่อยของภาษา เป็นการเน้นกระบวนการอ่านของเด็กอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยให้เด็กสามารถจับใจความสำคัญ ดีความ แปลความ และขยายความของเรื่องที่อ่านได้

การฝึกทักษะทางภาษาอีกแบบหนึ่งคือ การใช้เกมทางภาษา ซึ่ง สุไร พงษ์ทองเจริญ (2529, หน้า 26) กล่าวว่า ในการสอนถ้าใช้เกมทางภาษาเป็นกิจกรรม จะเป็นการสร้างความสนใจของเด็กได้ดีมาก การเล่นเกมจะทำให้เด็กมุ่งทำกิจกรรมจนลืมว่าตนกำลังเรียนอยู่ ขณะที่เล่นเกมก็ได้ใช้ภาษา ได้แก่ เกมขยายคำ เกมจับคู่ และบัตรคำ เกมทายบัตรภาพ และคำ

แนวทางในการส่งเสริมภาษาสำหรับเด็กเล็กที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ควรคำนึงถึง พัฒนาการของเด็ก สภาพแวดล้อมทางภาษา โดยมีขั้นตอนในการบูรณาการในการสอน เป็นการเตรียมความพร้อมในการฟัง พูด อ่าน เขียน โดยใช้สื่อที่น่าสนใจ กิจกรรมต่าง ๆ มาประกอบการฝึกและการเรียนรู้จากสิ่งที่ใกล้ตัวเด็กก่อน ตลอดจนให้การเสริมแรง เพื่อให้เด็กเกิดความเชื่อมั่น กล้าแสดงออกและ พัฒนาภาษาไทยได้ดียิ่งขึ้น

ขอขยายในการเตรียมความพร้อมด้านการอ่านของเด็ก

การจัดประสบการณ์ด้านภาษาแก่เด็กก่อนวัยเรียนที่อยู่ในโรงเรียนนั้น ครูเป็นผู้รับผิดชอบเตรียมความพร้อมให้เด็กมีทักษะพื้นฐานใช้ภาษาทั้ง 4 ด้าน คือด้านการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน ซึ่ง อารมณ สุวรรณपाल (2531, หน้า 194) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับทักษะด้านการอ่าน ไว้ดังนี้ การอ่านของเด็กปฐมวัยไม่ใช่อ่านหนังสือ หรือ อ่าน ก ข ค เหมือนชั้นประถมศึกษา แต่การอ่านของเด็กวัยนี้คือ การอ่านจากภาพ เพื่อเตรียมสภาพร่างกาย จิตใจ ตลอดจนปลูกฝังนิสัยให้รักการอ่าน ซึ่งความพร้อมในการอ่านจะเกี่ยวข้องกับการรับรู้และประสบการณ์หลาย ๆ อย่าง ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเตรียมความพร้อมในการอ่านจึงควรเริ่มจากการอ่านภาพก่อน เช่น หนังสือภาพ ภาพนิทาน รูปภาพต่าง ๆ การฝึกการเคลื่อนไหวสายตาจากซ้ายไปขวา

ศิลา จายะเนียโยธิน (2531, หน้า 185-190) ได้กล่าวถึง ขอขยายของการฝึกทักษะทางภาษาแก่เด็กระดับก่อนประถมศึกษาทางด้านการอ่านว่า การฝึกทักษะทางภาษาด้านการอ่าน เด็กระดับก่อนประถมศึกษาจะมีความพร้อมในการอ่านหรือไม่ ขึ้นอยู่กับความสามารถในการเห็นความแตกต่างของภาพ การจำภาพที่เห็น ประสาทสัมพันธ์ระหว่างสายตาและมือ หากเด็กได้รับการฝึกฝนที่ดีพอ จะช่วยให้การอ่านของเด็กพัฒนาไปด้วยดี

กล่าวโดยสรุปแล้ว การเตรียมความพร้อมในการอ่าน (Reading Readiness) เป็นขั้นที่เด็กจะถูกเตรียมความพร้อมก่อนที่จะเข้าสู่การสอนอ่านตามปกติต่อไป การเรียนการสอนในขั้นนี้จะเป็นการวางรากฐานความรู้ในขั้นเริ่มแรก เพื่อพัฒนาให้เป็นนักอ่านที่ดีและมีความพร้อมที่จะอ่าน (Betty L. Broman, 1982) นอกจากนี้แล้ว การเตรียมความพร้อมให้กับเด็กยังจะเป็นการสร้างความมั่นใจให้เขา ทำให้เด็กมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนและโรงเรียนอีกด้วย กิจกรรมการสอนและประสบการณ์จะทำให้เด็กเกิดความพร้อมนั้น ต้องฝึกให้มีความสัมพันธ์กับการเรียนภาษา

องค์ประกอบที่มีอิทธิพลในการพัฒนาความพร้อมในการอ่าน

เด็กก่อนวัยเรียนส่วนใหญ่มีพัฒนาการด้านความพร้อมทางภาษาเป็นปกติ ทั้งด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียน แต่เด็กบางคนเริ่มต้นอ่านช้ากว่าเพื่อน ๆ แสดงว่า เขามีความพร้อมในการอ่านช้า เด็กที่เรียนช้าอาจมีปัญหาด้านร่างกายหรือความบกพร่องทางอารมณ์หรือยังไม่มีวุฒิภาวะเพียงพอ ดังนั้นครูผู้สอนจึงต้องพิจารณาช่วยเหลือเด็กให้พร้อมที่จะอ่าน โดยใช้กิจกรรมการเล่นต่าง ๆ ที่เด็กสนใจ เพื่อฝึกทักษะความพร้อมให้เด็ก มีนักวิชาการหรือผู้ทรงคุณวุฒิได้แยกแยะองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเตรียมความพร้อมทางภาษาแตกต่างกันไป ดังนี้

อนันต์ นำเจริญ (2528, หน้า 71) ได้ทำการวิเคราะห์ พบว่า องค์ประกอบของความพร้อมทางการเรียนภาษาไทย ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ ความพร้อมด้านเหตุผลทางภาษา ด้านการใช้มือและตาให้สัมพันธ์กัน และด้านการฟัง

ดาวนิง และเทรเชอรัย (J. Dowing and D. Thrachray, อ้างใน ชีรยุท สเนียวงศ์ ณ อยุธยา , 2527, หน้า 167) ได้แบ่งองค์ประกอบของความพร้อมทางภาษาไว้ 4 กลุ่ม คือ

1. องค์ประกอบทางกาย ได้แก่ การบรรลุนิติภาวะด้านร่างกายทั่วไป เช่น การมอง การได้ยิน อวัยวะที่ใช้พูดปกติ
2. องค์ประกอบทางสติปัญญา ได้แก่ ความพร้อมทางสติปัญญาโดยทั่วไป ความสามารถในการรับรู้ การจำแนกภาพและเสียง ความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผล
3. องค์ประกอบทางด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ พื้นฐานด้านภาษาที่ได้รับจากที่บ้านและประสบการณ์ด้านสังคม
4. องค์ประกอบด้านอารมณ์ แรงจูงใจ และบุคลิกภาพ ได้แก่ ความมั่นคงด้านอารมณ์และความต้องการที่จะเรียนอ่าน

ชีรยุท สเนียวงศ์ ณ อยุธยา (2527, หน้า 168) ได้ชี้ให้เห็นถึงองค์ประกอบที่มีผู้เชี่ยวชาญศึกษากันมากและมีความสำคัญกับความพร้อมทางภาษาดังต่อไปนี้

1. ด้านความสามารถทางการพูด เป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมของเด็ก และมีความสัมพันธ์สูงกับการเรียนอ่านในระยะแรก ๆ เป็นความสามารถที่เกิดขึ้นตั้งแต่เมื่อเด็กอยู่ที่บ้าน ก่อนจะมาเข้าโรงเรียน จนกระทั่งมาอยู่ในโรงเรียนปฐมวัยแล้วก็ตาม การที่เด็กได้รับทักษะทางภาษาจากที่บ้าน จะมีอิทธิพลต่อการอ่านออกเสียงของเด็ก เด็กที่มาจากครอบครัวที่ใช้ภาษาพูดภาษาอื่น ๆ เช่น ภาษาถิ่นหรือภาษาที่ไม่ใช่ภาษาหนังสือ หรือภาษาที่พูดในโรงเรียน จะเป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาในการเรียนรู้ภาษาไทย ซึ่งเป็นภาษาหลักได้ เพราะความสามารถที่จะอ่านได้ขึ้นอยู่กับความสามารถที่จะพูดด้วย เด็กที่มีความพร้อมด้านการอ่านจะสามารถจดจำและเล่าเรื่องต่าง ๆ ที่ได้ยินมาได้มาก เด็กบางคนเรียนรู้เรื่องดนตรีและโคลงกลอนจากการได้ยินซ้ำ ๆ จากที่บ้านมาก่อน เด็กเหล่านี้จะมีส่วนร่วมโดยนำเอาประสบการณ์ที่ได้มาพิจารณาเรื่องต่าง ๆ เด็กเช่นนี้ถือได้ว่ามีความพร้อมในการอ่าน

2. ประสบการณ์ที่ได้รับจากที่บ้านหรือทางโรงเรียน เป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องและมีความสำคัญต่อการพัฒนาความพร้อมทางภาษาของเด็ก พ่อแม่ที่มีความสนใจในพัฒนาการของลูกจะส่งเสริมให้ลูกได้มีโอกาสทำกิจกรรมหรือมีประสบการณ์ที่หลากหลาย เช่น การไปเที่ยวชมสถานที่

สำคัญ ๆ ที่น่าสนใจ เช่น สนวนสัตว์ พิพิธภัณฑ์ สนามบินและเครื่องบิน การเดินทางท่องเที่ยวไปในที่ต่าง ๆ โดยยานพาหนะที่แตกต่างกัน หรือแม้แต่การมีปฏิสัมพันธ์ทางภาษากับพ่อแม่หรือคนใกล้ชิดอื่น ๆ ทำให้เด็กมีโอกาสได้รับประสบการณ์ทางภาษา ซึ่งจะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ทางภาษา ไม่ว่าจะเป็นคำศัพท์ การออกเสียง การใช้คำ ตลอดจนการสะกดคำ

3. ความสามารถในการใช้สายตาจำแนกความเหมือนและความแตกต่างกันของสิ่งต่าง ๆ ได้ ความสามารถด้านการจำแนกสิ่งต่าง ๆ เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการอ่าน ถ้าความสามารถด้านนี้ไม่ดีก็มีปัญหาในการอ่าน เพราะเด็กจะขาดการรับรู้ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของสติปัญญา

4. ความสามารถในการจำแนกเสียง องค์ประกอบนี้มีความสำคัญอย่างมากต่อการเรียนภาษานับตั้งแต่แรกเกิด พัฒนาการทางภาษาของมนุษย์เริ่มต้นด้วยการฟังเสียง เช่น เด็กอายุ 4 เดือน จะรู้จักหันมองไปยังทิศทางที่ได้ยินเสียงพูดและหัดพูดอ้อแอ้ได้ ความสามารถในการจำแนกเสียงที่ได้ยิน ถ้าอยู่ในรูปของคำสัมผัสในโคลงกลอนหรือคำคล้องจองต่าง ๆ หรือเพลงจะช่วยให้เด็กเข้าใจง่ายขึ้น

5. องค์ประกอบด้านสติปัญญา สติปัญญาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการเรียนรู้ เพราะผู้มีสติปัญญาดีจะสามารถเข้าใจความหมาย ทำให้เกิดมโนคติ แก้ปัญหา และหาเหตุผลได้

6. องค์ประกอบด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม นับว่ามีความสำคัญต่อการอ่านมาก เพราะเด็กจะสะสมความหมายของคำศัพท์ต่าง ๆ ที่ได้ยินมาจากบ้าน พ่อเด็กอ่านออกก็จะเข้าใจความหมายทันที ฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์กับการเรียนค่อนข้างสูง ซึ่งครอบครัว ความจน ความรวย ไม่มีผลต่อการเรียนโดยตรง แต่การอบรมเลี้ยงดู เจตคติต่อการเรียน การอ่าน ประสบการณ์ด้านสังคมต่าง ๆ เช่น การเล่น ความสัมพันธ์ของบิดามารดากับเด็ก สิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลต่อการเรียนภาษา เพราะเด็กที่มาจากครอบครัวที่ยากจนมีประสบการณ์น้อย พ่อแม่ไม่ได้พาไปทัศนศึกษา ไม่ได้ซื้อหนังสือนิทานหรือของเล่นที่ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ให้ อาจจะมีเด็กที่มาจากครอบครัวที่ยากจนที่เรียนอ่านได้ดีเพราะเด็กนั้นมีสติปัญญาสูง แต่ถ้าเป็นคนที่มีความรู้ต่ำ และยากจน มักจะมีปัญหาต่อพัฒนาการทางภาษา ซึ่งครูจะต้องเอาใจใส่เป็นพิเศษ

7. องค์ประกอบด้านอารมณ์และแรงจูงใจ ความสามารถในการเรียนอ่านและทักษะด้านต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับการเรียนนี้ขึ้นอยู่กับอารมณ์ของผู้เรียน

มอริสสัน และเพอร์รี่ (Ida E. Morrison and Ida F. Perry อ้างใน สมใจ ทิพย์ชัยเมธา และพิศเพลิน เขียวหวาน 2527, หน้า 167) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบที่มีอิทธิพลในการพัฒนาความพร้อมทางภาษา ได้แก่

1. กิจกรรมการอ่านและการมีทักษะการใช้ภาษาจากสภาพแวดล้อม
2. การรู้คำศัพท์และโครงสร้างของประโยคที่ซับซ้อน

3. ประสบการณ์พื้นฐาน
4. ความสามารถในการใช้สายตาจำแนกความพร้อม และความแตกต่างกันของสิ่งต่าง ๆ ได้
5. ความสามารถในการจำแนกเสียง
6. องค์ประกอบทางสติปัญญา
7. ความสนใจในหนังสือและนิยาย
8. ความสามารถในการแก้ปัญหา
9. ความสัมพันธ์ของการประสานงานกันระหว่างตาและมือ
10. การปรับตัวทางอารมณ์และทางสังคม

องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความพร้อมในอ่านนี้ นงเยาว์ แข่งเพ็ญแข และคณะ (2532, หน้า 76) ได้รวบรวมมาจากแบบทดสอบวัดความพร้อมของต่างประเทศและแบบทดสอบที่สร้างขึ้นในประเทศไทย พบว่า แบบทดสอบวัดความพร้อมส่วนใหญ่จะครอบคลุมองค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้

1. ศัพท์หรือการรู้ความหมายของคำ เป็นการวัดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับคำหรือข้อความที่ได้ยิน
2. การเข้าใจคำสั่ง เป็นความสามารถในการฟังและปฏิบัติตามคำสั่งอย่างง่าย ๆ และเพิ่มความซับซ้อนเป็นลำดับ เช่น การสั่งให้ลากเส้นหรือการกาเครื่องหมาย
3. การเขียนตามแบบเป็นความสามารถในการใช้สายตาและกล้ามเนื้อมือให้ประสานสัมพันธ์กันโดยเขียนตามแบบที่กำหนดให้ หรือต่อเติมส่วนที่ขาดหายไปให้สมบูรณ์
4. การบอกชื่อตัวอักษรหรือการรู้จักตัวอักษร เป็นการวัดความสามารถในการจำตัวอักษรที่รู้จักมาก่อน
5. การจำแนกความแตกต่างและความคล้ายของภาพ อาจจะเป็นสิ่งของ รูปเรขาคณิต ตัวเลข คำ วลี ประโยค เป็นความสามารถที่มองเห็นว่า ภาพใดต่างไปจากภาพอื่น หรือคล้ายกับภาพที่กำหนดให้อย่างไร
6. การจำแนกความแตกต่างและความคล้ายคลึงกันของเสียง ได้แก่ ความสามารถในการฟังอย่างชัดเจน ซึ่งเป็นพื้นฐานในการแยกแยะคำต่าง ๆ ในการเรียน ถ้าเด็กฟังได้ชัดเจนก็จะออกเสียงคำใหม่ ๆ ได้
7. การจำและการแปลความหมายของคำ เป็นความสามารถที่จะเข้าใจว่าสัญลักษณ์ที่เป็นนามธรรม หรือรูปคำใช้แทนสิ่งของหรือความคิดนั่นเอง

8. อัตราการเรียนรู้คำ เป็นความสามารถในการจำรูปคำที่ง่ายและมีความยากสำหรับเด็ก มีทั้ง คำนาม กริยา คุณศัพท์ เด็กจะได้เห็นคำศัพท์จากบนกระดานดำ บัตรคำ และแบบทดสอบ แล้วให้เด็ก กาเครื่องหมายบนคำที่อ่านให้ฟัง

9. ความเข้าใจในการฟัง หมายถึง ความเข้าใจเรื่องราวง่าย ๆ สั้น ๆ ที่พูดหรืออ่านให้ฟังเป็น การวัดความเข้าใจข้อความ และความสนใจต่อเนื่องของเด็ก

10. การวาดภาพคน เป็นการวัดวุฒิภาวะด้านสติปัญญาโดยทั่วไป โดยภาพที่เด็กวาดต้องได้ สัดส่วน มีรายละเอียดครบถ้วน ถือเป็นองค์ประกอบของความพร้อมอย่างหนึ่ง

จากการศึกษาของนักการศึกษาหลายคน พบว่า เรื่องความผิดปกติด้านอารมณ์ อันอาจจะ เป็นต้นเหตุของการเรียนอ่านไม่ได้ คือ เด็กที่พ่อแม่ทำอะไรให้ทุกอย่าง จนเด็กทำอะไรเองไม่ค่อยได้ ต้องรอให้ผู้อื่นมาช่วยเหลือ หรือเด็กที่พ่อแม่อารมณ์ไม่แน่นอน เด็กจะวางตัวไม่ถูก หรือผู้ใหญ่เกี่ยวข้อง มากเกินไป บังคับให้เด็กเรียนก่อนที่เขาจะมีความพร้อม ซึ่งเกินความสามารถของเด็ก เด็กจะเกิด ความคับข้องใจและทำให้เบื่อหน่ายการเรียนและจะทำให้เด็กอ่านตามปกติไม่ได้

นอกจากนั้นเด็กเล็กที่เพิ่งจะเข้าเรียน ไม่ทราบถึงประโยชน์ของการเรียนภาษา จึงขาดแรง จูงใจที่จะเรียน ดังนั้นในระยะแรกครูจะต้องเตรียมความพร้อมในการเรียนอ่าน ซึ่งเป็นกิจกรรมหรือ การเล่นที่สนุกสนาน เพื่อให้เขามีความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถทำกิจกรรมได้ดี ส่งเสริมให้เด็กเห็น ประโยชน์ของภาษาเขียนหรือภาษาหนังสือ เพราะเมื่อเด็กรู้ว่าเขาจะได้ประโยชน์อย่างไร ก็จะทำให้ เขาสนใจที่จะเรียน

การจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมด้านทักษะภาษาไทย

การจัดกิจกรรมหรือการจัดประสบการณ์เพื่อเตรียมความพร้อมด้านทักษะภาษาไทย สำหรับ เด็กระดับก่อนประถมศึกษาจะเน้นเรื่องการฝึกฟังและพูด มารยาทในการฟังและพูด การฝึกประสาท สัมพันธ์ระหว่างมือกับสายตาและการฟัง ซึ่งเป็นพื้นฐานของความพร้อมในการอ่านและเขียน ดวงเดือน วังสินธุ์ (2533, หน้า 20-21) กล่าวว่า การอภิปราย สนทนา การเล่านิทานเป็น กิจกรรมที่จะช่วยให้เด็กนั่งเป็นวงกลมหรืออยู่ใกล้ชิดครู ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกอบอุ่นใจ และสะดวกใน การสนทนา ซักถามอภิปราย อันจะนำไปสู่ความอยากรู้อยากเห็นและเข้าใจในสภาพสิ่งแวดล้อมยิ่งขึ้น ภรณ์ อรุรัตน์ (2524, อ้างใน อรุณวรรณ ชะเอมเทศ, 2534, หน้า 14) ได้ให้แนวคิดว่าการฝึก ทักษะประสบการณ์ทางภาษาโดยเฉพาะการฟังและการพูดเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อพัฒนาการด้านสติ ปัญญา อารมณ์ จิตใจและสังคมของเด็กมาก ครูผู้สอนควรส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาแก่เด็ก ด้วยวิธี การและเทคนิคการสอนที่หลากหลาย เช่น รับฟังความคิดเห็นของเด็ก ตอบคำถามเรื่องที่เด็กสนใจ หา หนังสือนิทานมาอ่านให้เด็กฟัง ชวนพูดคุยเกี่ยวกับภาพและการเล่นเกมที่ต้องใช้ภาษา

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534 ก, หน้า 6-7) ได้กำหนดแนวทางการจัดประสบการณ์หรือกิจกรรมสำหรับชั้นอนุบาลศึกษา เพื่อพัฒนาและส่งเสริมการใช้ภาษาไทยในการสื่อความหมายอย่างบังเกิดผล ดังนี้

กิจกรรมเตรียมความพร้อมในการฟัง ได้แก่

1. การจำแนกเสียง
2. การฟังคำพูด คำสั่ง เข้าใจและปฏิบัติตามได้ถูกต้อง
3. มารยาทในการฟัง
4. การฟังนิทานหรือเรื่องราวแล้วจับใจความได้
5. การฟังเพลง คำกลอน คำคล้องจอง และการเล่นที่เสริมประสบการณ์ทางภาษา

กิจกรรมเตรียมความพร้อมในการพูด ได้แก่

1. การสนทนาซักถาม
2. มารยาทในการพูด
3. ร้องเพลง ท่องคำคล้องจองและการเล่นที่เสริมสร้างประสบการณ์ทางภาษา
4. การเล่าเรื่องราว นิทาน
5. การพูดแสดงความคิดเห็น

กิจกรรมเตรียมความพร้อมในการอ่าน ได้แก่

1. การเปรียบเทียบความเหมือน ความต่าง สิ่งที่ขาดหายไปของภาพ
2. การอ่านภาพโดยการเคลื่อนสายตาจากซ้ายไปขวา
3. การอ่านออกเสียงตามต้นแบบอย่างถูกต้อง
4. การเล่าเรื่องจากภาพและนิทาน
5. การปฏิบัติตนในการใช้หนังสือ

กิจกรรมเตรียมความพร้อมในการเขียน ได้แก่

1. การลากเส้นเส้นเสรี
2. การลากเส้นตามแบบอย่าง
3. การลากเส้นตามรอยประ
4. การวาดภาพ ระบายสี การปั้น และอื่น ๆ
5. วิธีการจับดินสอ ดินสอสี

การจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมสำหรับเด็กระดับอนุบาลศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536, หน้า 18-20) มีหลักการดังต่อไปนี้

1. มุ่งให้เด็กได้พัฒนารอบด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา มีได้มุ่งให้เด็กเรียนรู้เนื้อหาวิชา แต่ต้องการให้พัฒนาคุณลักษณะดังต่อไปนี้ คือ
 - 1.1 พัฒนาการรับรู้
 - 1.2 พัฒนาการสื่อสารโดยการฟัง การพูด (ภาษาท่าทางและภาษาพูด)
 - 1.3 รักเป็น (รักตัวเอง รักผู้อื่น รักสิ่งแวดล้อม ฯลฯ)
 - 1.4 มีการตัดสินใจดี
 - 1.5 รู้จักคิดก่อนทำกิจกรรม
 - 1.6 มีความคิดสร้างสรรค์
 - 1.7 มีคุณธรรม
2. จัดกิจกรรมในลักษณะบูรณาการขึ้นเป็นหน่วยการสอนแทนการสอนเป็นรายวิชา
3. คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ดำเนินการให้เด็กได้พัฒนาเต็มตามความสามารถของแต่ละคน โดยจัดกิจกรรมเสรีให้เด็กได้เลือกทำตามความสนใจ และความสามารถ
4. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กวัยนี้ หมายถึง ทั้งสาระของกิจกรรมและเวลาที่ใช้จัด จัดตารางกิจกรรมประจำวันที่ปรากฏในแผนการจัดประสบการณ์
5. ในการพัฒนาเด็กจะยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง ครูจะไม่เป็นผู้นำในการทำกิจกรรม แต่จะเป็นผู้ควบคุมกิจกรรม อำนวยความสะดวกแก่เด็ก เปิดโอกาสให้เด็กได้ทำกิจกรรมเต็มที่

ทฤษฎีในการสอนภาษาที่สอง

การที่เด็กแต่ละคนสามารถพัฒนาภาษาพูดของตนได้นั้น เด็กจะมีพัฒนาการทางภาษาตั้งแต่วัยทารกจนกระทั่งใช้ภาษาสื่อความหมายซึ่งกันและกันได้ จากความรู้ที่นักประสาทวิทยาได้พยายามศึกษาเรื่องสมองมนุษย์ทำให้ได้ความจริงเรื่องโครงสร้างและหน้าที่ตลอดจนกลไกปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาภาษาและทฤษฎีการสอนภาษาที่สองดังนี้

1. สมองทำหน้าที่ด้านการรับรู้โลกรอบ ๆ ตัว การคิด ภาษา ตลอดจนการใช้ความคิดควบคุมพฤติกรรมของบุคคลโดยสมองซีกซ้ายจะทำหน้าที่บันทึกข้อมูลและคิด เมื่อสมองคิดหรือใช้ความคิดแล้วจะส่งความคิดความเข้าใจออกไปในรูปของภาษา เพื่อให้ผู้อื่นทราบ
2. สมองมีธรรมชาติ เป็นศักยภาพมิใช่สำเร็จรูปตั้งแต่กำเนิด ปัจจัยด้านภาวะแวดล้อมที่ดี และมีอิทธิพลอย่างสูงต่อการกระตุ้นสมองทั้งด้านการเจริญเติบโต การรับรู้ และการคิดในช่วงอายุ 7 ปี สิ่งแวดล้อมที่ดีและดีจะช่วยให้สติปัญญาแตกต่างกัน

3. ก่อนอายุ 7 ปี น้ำหนักของสมองเจริญไปแล้วถึงร้อยละ 80 ของสมองที่เจริญเต็มที่ของผู้ใหญ่ ดังนั้นการพัฒนาสมองควรดำเนินตั้งแต่ปฏิสนธิถึงอายุ 7 ปี โดยประมาณ ซึ่งเป็นช่วงที่ส่งผลดีต่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคลมากที่สุด

4. สมองแบ่งออกเป็น 2 ซีก คือ ซีกซ้ายกับซีกขวา การแบ่งดังกล่าวก็เนื่องจากการเจริญเติบโตที่แตกต่างกันและการทำหน้าที่ด้านการรับรู้ การคิดก็ต่างกันอย่างเด่นชัดนั่นเอง สำหรับการรับรู้ข้อมูลต่าง ๆ จะใช้ประสาทสัมผัสชุดเดียวกัน แต่ด้านการคิดและภาษาสมองทั้งสองซีกจะทำหน้าที่ต่างกันอย่างชัดเจน คือ

4.1 ด้านการรับรู้ การคิด สมองซีกขวาจะทำหน้าที่คิดเชิงสร้างสรรค์ จินตนาการและความคิดคำนึง สำหรับสมองซีกซ้ายทำหน้าที่ทางภาษาและการคิดเชิงเหตุผล โดยจะส่งความเข้าใจและความคิดส่งสารออกไปในรูปของภาษา

4.2 ด้านการเจริญเติบโต สมองซีกขวาเจริญเติบโตก่อนสมองซีกซ้ายในช่วง 7 ปีแรกของชีวิต สมองซีกขวาได้เจริญเติบโตเต็มที่แล้ว จึงทำหน้าที่เชิงสร้างสรรค์ได้อย่างสมบูรณ์ โดยที่สมองซีกซ้ายยังเจริญเติบโตไม่เต็มที่จนกว่าจะถึงอายุ 18 ปี ดังนั้นเด็กจึงคิดเชิงเหตุผลได้แบบกึ่งเหตุผลเท่านั้น

จากความรู้เชิงกลไกการทำงานของสมองทั้งสองซีกที่เด่นชัดดังกล่าว จึงเป็นที่มาของการพัฒนาเด็กหรือการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาและทฤษฎีวิธีสอนภาษาที่สองสำหรับผู้เรียนอายุ 4-6 ปี (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2532, หน้า 10)

ทฤษฎีในการสอนภาษาที่สอง เด็กเล็กได้แนวทฤษฎีในการสอนจากหลายทฤษฎีดังนี้

1. ทฤษฎีจิตกรรมทางภาษา มีหลักการของทฤษฎี ดังนี้

1.1 ภาษาเป็นพฤติกรรมที่มีกฎเกณฑ์ควบคุม

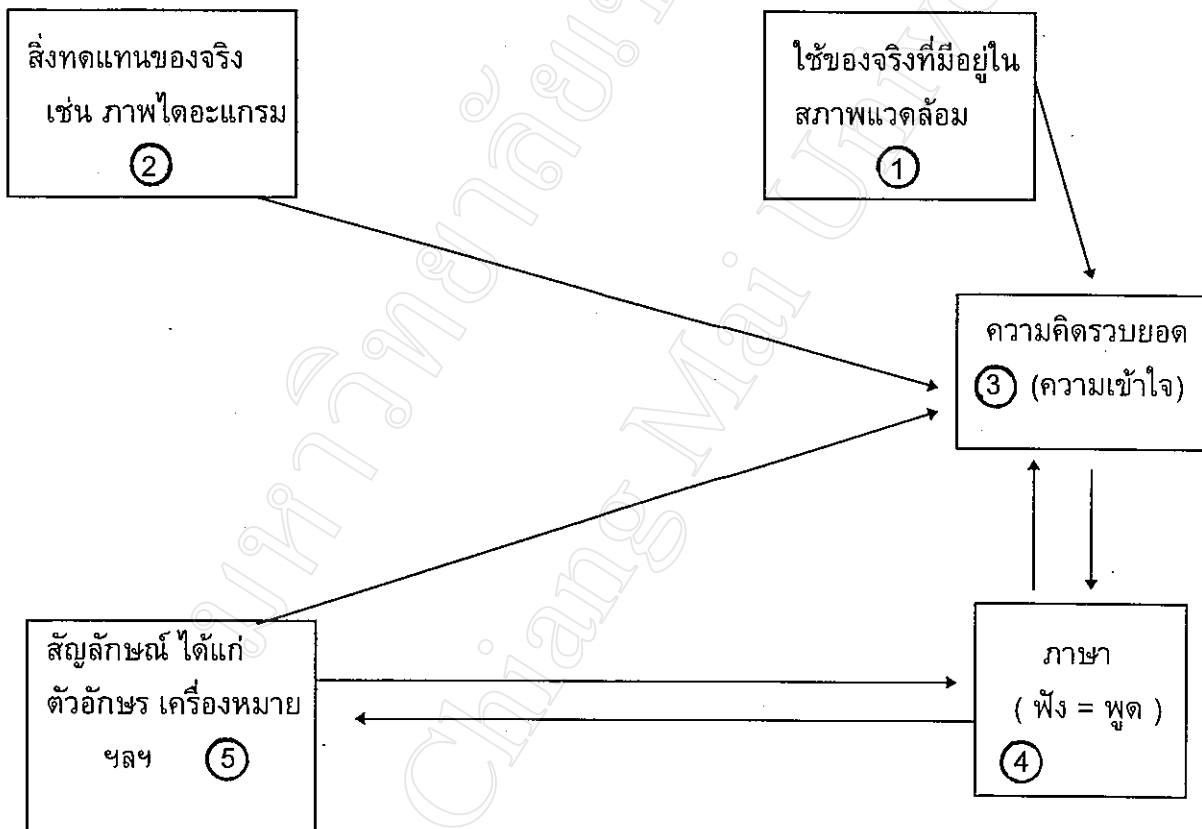
1.2 คนสามารถเรียนภาษาได้ เพราะธรรมชาติได้สร้างสมองเพื่อทำหน้าที่เรียนภาษามาแต่กำเนิด โดยที่สมองทำหน้าที่เรียนและสร้างภาษา สมองจึงมีชื่ออีกอย่างหนึ่งว่า “เครื่องรับภาษา” (Language Acquisition Device หรือ L.A.D.)

1.3 วิธีสอนภาษาที่สองตามทฤษฎีนี้คือ การกระตุ้นให้สมองหรือ L.A.D. ทำงานโดยวิธีให้ผู้เรียนรับและสะสมความเข้าใจภาษาที่ละน้อย ครั้นเมื่อมีความเข้าใจภาษามากก็เกิดความพร้อมในการพูด ทำให้พูดด้วยความเข้าใจ และมั่นใจ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2532, หน้า 15)

2. ทฤษฎีการสอนแบบธรรมชาติ (Natural Approach) ทฤษฎีการสอนแบบนี้จะเน้นการให้ปัจจัยป้อนเข้า ที่มีความหมายเป็นที่เข้าใจให้แก่ผู้เรียน โดยใช้กระบวนการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับ

การเรียนรู้ทางภาษาของผู้เรียนเป็นหลัก ผลของการเรียนรู้จะประสบผลสำเร็จตามจุดประสงค์ ถ้าผู้สอนเข้าใจวิธีการให้ปัจจัยป้อนเข้าอย่างถูกต้อง และเหมาะสมกับผู้เรียน สิ่งต่าง ๆ ผู้เรียนเคยพบเคยเห็นและเคยใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจและได้รับความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความหมายของสิ่งนั้น ๆ ได้รวดเร็ว

การให้ปัจจัยป้อนเข้าที่มีความหมายเป็นที่เข้าใจให้แก่ผู้เรียนนั้น จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการสอนความคิดรวบยอดทางภาษาที่ถูกต้อง ซึ่งอาจจัดลำดับการสอนได้ดังนี้

แผนภูมิ 2 แสดงกระบวนการสอนความคิดรวบยอดทางภาษาตามแนวทฤษฎีการสอนแบบธรรมชาติ
ที่มา: เสาวลักษณ์ รัตนวิรัช (2533, หน้า 20)

3. ทฤษฎีการสอนแบบสื่อสาร (Communicative Approach) การสอนตามทฤษฎีนี้จะเน้นปฏิสัมพันธ์ในการใช้ภาษาระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนเป็นสำคัญ การกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกอยากแสดงออกทางภาษาหรือการทดลอง การใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมายด้วยตนเอง ทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ย่อมจะทำให้การพัฒนาภาษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรมชาติได้ เนื้อหาที่จัดขึ้นเป็นภาษาที่มีความหมายแก่ผู้เรียน ผู้สอนจะมีหน้าที่คอยช่วยเหลือ แนะนำ แก้ไข การใช้ภาษาที่ถูกต้องแก่ผู้เรียน

จากการศึกษาทฤษฎีในการสอนภาษาที่สอง จะเห็นได้ว่าในการสอนจะต้องใช้วิธีการหลาย ๆ อย่างประกอบกัน เช่น การที่เด็กรับรู้ข้อมูลทั้งเสียง ความหมาย จนเกิดความเข้าใจ แล้วบันทึกมโนภาพไว้ ทำให้มีความพร้อมที่จะพูดออกมาหรือพัฒนาภาษาที่เป็นไปตามการรับรู้โดยธรรมชาติ โดยการพัฒนาความหมายรวมของภาษาไปสู่องค์ประกอบที่เป็นไปตามการรับรู้โดยธรรมชาติ โดยการพัฒนาความหมายของภาษาไปสู่องค์ประกอบย่อยของภาษาด้วยการใช้เทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในลักษณะสื่อสาร ซึ่งเน้นปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียนเป็นหลัก เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาในทักษะสัมพันธ์ต่าง ๆ ได้อย่างธรรมชาติ และเกิดความคล่องตัวในการใช้ภาษา ตลอดจนการจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมปลูกเร้าความสนใจเด็กจากการใช้สื่อที่น่าสนใจมาประกอบการสอน ตลอดจนให้การเสริมแรงเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่น กล้าแสดงออกและพัฒนาภาษาได้ดียิ่งขึ้น

2. แบบฝึกทางภาษา

ลักษณะของแบบฝึกทางภาษา

แบร์เน็ตท์ และคนอื่น ๆ (Bennett and others, 1969, pp.11 อ้างใน พรพนธิกา อ่อนแสง, 2532, หน้า 45) ได้เสนอแนะลักษณะแบบฝึกที่ดีไว้ว่า

1. ควรมีข้อเสนอแนะการใช้
2. ควรมีคำหรือข้อความให้อย่างจำกัดและแบบให้ฝึกอย่างเสรี
3. คำสั่งหรือตัวอย่างไม่ควรยาวเกินไป และยากแก่การเข้าใจ
4. ถ้าต้องการให้ศึกษาด้วยตนเอง แบบฝึกนั้นควรมีหลาย ๆ รูปแบบและให้ความ

หมายแก่ผู้ฝึก

5. ควรใช้จิตวิทยาและกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน
6. ควรสร้างขึ้นเพื่อฝึกสิ่งที่จะสอน และเกี่ยวข้องกับนักเรียน
7. คำพูดหรือเนื้อหา ควรเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันและเป็นสิ่งที่นักเรียนพบเห็นอยู่แล้ว
8. สิ่งที่ฝึกแต่ละครั้ง ควรเป็นบทฝึกสั้น ๆ และเข้าใจง่าย ไม่น่าเบื่อ และที่สำคัญ

ต้องยืดหยุ่น และกระตุ้นให้เด็กสนใจอยากฝึก

ริเวอร์ (River, 1968, pp. 97-105 อ้างใน บัณฑิต ปิตุฉาย, 2537, หน้า 41) กล่าวถึง ลักษณะแบบฝึกไว้ดังนี้

1. แบบฝึกทุกเรื่อง ควรให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกมากพอ ก่อนที่จะเรียนต่อไป
2. แบบฝึกแต่ละครั้ง ควรฝึกเพียงแบบเดียว เรื่องเดียวเท่านั้น
3. ฝึกโครงสร้างใหม่กับสิ่งที่เรียนรู้อยู่แล้ว
4. สิ่งที่ให้ฝึกแต่ละครั้ง ควรเป็นบทฝึกสั้น ๆ
5. คำพูดหรือเนื้อหาในแบบฝึก ควรเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน
6. แบบฝึกควรให้นักเรียนได้ใช้ความคิดด้วย
7. แบบฝึกควรมีหลาย ๆ แบบ เพื่อไม่ให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย
8. การฝึกควรฝึกในสิ่งที่นักเรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

ลักษณะของแบบฝึกที่ดี อาจสรุปได้ว่า ควรมีความชัดเจนในคำสั่งและเป็นแบบฝึกแบบเดียว สั้น ๆ สิ่งที่ฝึกเกี่ยวข้องกับสิ่งที่สอนและในชีวิตประจำวันของผู้เรียนให้นักเรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้

แบบฝึกทางภาษา

หลักในการจัดทำแบบฝึก

หลักในการจัดทำแบบฝึกทักษะทางภาษา พยุ่ง ญาณโกมุท (2520, หน้า 124-131)

กล่าวถึง หลักในการทำแบบฝึกเพื่อแก้ไขการออกเสียงว่า ควรเริ่มดังนี้

1. ตรวจสอบวัยวะออกเสียงของเด็กก่อน
2. แนะนำ ชี้แจงการเปลี่ยนทักษะของเด็ก
3. การฝึกฝน ให้ฝึกฝนอยู่เสมอ ๆ ด้วยความอดทน จะช่วยได้มาก โดยเริ่มฝึกดังนี้
 - ก. ฝึกโดยการยึดความหมายของคำเป็นหลัก ให้เด็กเข้าใจความหมายของคำนั้น ๆ

ให้รู้ว่า ออกเสียงผิด ความหมายก็จะผิดตามไปด้วย

ข. ฝึกโดยให้เด็กออกเสียงพยัญชนะที่จำเป็นในการออกเสียง ไม่ควรฝึกคราวละหลาย ๆ ตัว ถ้าเด็กออกเสียงไม่ชัด ไม่ถูกต้อง ครูไม่ควรปล่อยปละละเลย

รัชนี้ ศรีไพรวรรณ (2527, หน้า 112-113) ได้กล่าวถึง หลักการจัดทำแบบฝึกทักษะทางภาษาว่า

1. ต้องให้สอดคล้องกับจิตวิทยาและพัฒนาการของเด็ก และลำดับขั้นของการเรียนการสอน เด็กแรกเรียนยังมีประสบการณ์น้อย แบบฝึกทักษะจะต้องอาศัยรูปภาพที่สวยงาม จูงใจเด็กและเป็นไปตามลำดับความยากง่าย

2. ให้มีจุดมุ่งหมายว่า มุ่งฝึกในด้านใด แล้วจัดเนื้อหาให้ตรงกับความต้องการที่วางไว้ครูจะต้องจัดทำไว้ล่วงหน้าเสมอ
 3. ต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็กแต่ละคน ถ้าสามารถแยกตามความสามารถและจัดทำแบบฝึกหัดเพื่อส่งเสริมเด็กแต่ละกลุ่มได้ก็ยิ่งดี
 4. ใช้แบบฝึกที่มีคำชี้แจงง่าย ๆ สั้น ๆ เพื่อให้เด็กเข้าใจ ถ้าเด็กยังอ่านไม่ได้ ครูต้องชี้แจงด้วยคำพูดที่ใช้ภาษาง่าย ๆ ให้เด็กสามารถทำตามคำสั่งได้
 5. แบบฝึกต้องมีความถูกต้อง ครูควรพิจารณาให้ถี่ถ้วน อย่าให้มีข้อผิดพลาดได้
 6. การให้เด็กทำแบบฝึกหัดในแต่ละครั้ง ควรให้เหมาะสมกับเวลาและความสนใจของเด็ก เด็กเล็ก ๆ ย่อมสนใจทำสิ่งใดอยู่ได้ไม่นาน
 7. ควรมีแบบฝึกหลาย ๆ แบบ เพื่อให้เด็กเรียนรู้ได้อย่างกว้างขวางและส่งเสริมให้เกิดความคิดสร้างสรรค์
 8. กระดาษที่ให้เด็กทำแบบฝึกหัด ต้องเหนียวและทนทานพอสมควร
- ในการจัดทำแบบฝึกหัดนั้น อาจกล่าวได้ว่า ผู้จัดทำอาจพิจารณาอวัยวะ จิตวิทยา และพัฒนาการของเด็ก เพื่อมาช่วยประกอบการกำหนดจุดมุ่งหมาย คำชี้แจง และในการฝึกควรใช้ภาษาง่าย ชัดเจนแบบฝึกแต่ละแบบควรมีหลาย ๆ กิจกรรม เพื่อไม่ให้เกิดความเบื่อหน่ายในการฝึกได้

ประโยชน์ของแบบฝึก

ยูพา ยัมพงษ์ (2532, หน้า 15) ได้กล่าวถึง ประโยชน์ของแบบฝึกทักษะไว้ดังนี้

1. เป็นส่วนเพิ่มเติมหรือเสริมหนังสือเรียนในการเรียนทักษะ
2. ช่วยเสริมทักษะการใช้ภาษาให้ดีขึ้น แต่ทั้งนี้จะต้องอาศัยการส่งเสริมและความเอาใจใส่ของครูผู้สอนด้วย
3. ช่วยในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล
4. การฝึกช่วยเสริมให้ทักษะทางภาษาคงทน ลักษณะการฝึกที่จะช่วยให้เกิดผลนี้ได้แก่
 - 4.1 ฝึกทันทีหลังจากที่นักเรียนได้เรียนรู้ในเรื่องนั้น
 - 4.2 ฝึกซ้ำ ๆ หลาย ๆ ครั้ง
 - 4.3 เน้นเฉพาะในเรื่องที่ฝึก
5. การให้นักเรียนทำแบบฝึก จะช่วยให้ครูมองเห็นจุดเด่นหรือจุดบกพร่องของเด็กได้
6. แบบฝึกที่จัดพิมพ์ไว้เรียบร้อยแล้ว จะช่วยให้ครูประหยัดแรงงานและเวลาในการเตรียมสร้างแบบฝึก

รัชนี้ ศรีไพรวรรณ (2527, หน้า 189) กล่าวถึง ประโยชน์ของแบบฝึกทางภาษาว่า

1. ทำให้เข้าใจบทเรียนดีขึ้น เพราะเป็นเครื่องมือทบทวนความรู้
2. ทำให้ครูทราบความเข้าใจของนักเรียนที่มีต่อบทเรียน
3. ฝึกให้เด็กมีความเชื่อมั่นและสามารถประเมินผลงานของตนเองได้
4. ฝึกให้เด็กทำงาน มีความรับผิดชอบ ในงานที่ได้รับมอบหมายได้

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2532, หน้า 3) กล่าวว่า “แบบฝึกหัดมีไว้ให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติเพื่อช่วยเสริมให้เกิดทักษะและความแตกฉานในบทเรียน” การฝึกทักษะทางภาษานั้นจะอาศัยเฉพาะแบบเรียนและแบบฝึกหัดในแบบเรียนเพียงอย่างเดียว นับว่ายังไม่เพียงพอ การสร้างแบบฝึกหัดมีประโยชน์ต่อผู้สอนและผู้เรียนหลายด้าน ดังนี้

1. เป็นอุปกรณ์ช่วยลดภาระของครูได้มาก
2. ช่วยให้นักเรียนได้ฝึกฝนทักษะในการใช้ภาษาให้ดีขึ้น
3. ช่วยในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล ทำให้นักเรียนประสบความสำเร็จในทางจิตใจมากขึ้น
4. ช่วยเสริมทักษะทางภาษาให้คงทน
5. เป็นเครื่องมือวัดผลการเรียนหลังจบบทเรียนแล้ว
6. ช่วยให้ครูสามารถทบทวนได้ด้วยตนเอง
7. ช่วยให้ครูมองเห็นปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียนได้ชัดเจน
8. ช่วยให้นักเรียนพักผ่อนได้เต็มที่ นอกเหนือจากที่เรียนในเวลาเรียน
9. ช่วยประหยัดแรงงานและเวลาของครู
10. ช่วยให้นักเรียนเห็นความก้าวหน้าของตนเอง

จึงถือได้ว่า แบบฝึกเป็นสื่อที่มีประโยชน์ต่อการเรียนการสอนมาก และแบบฝึกหัดยังเป็นสิ่งช่วยเสริมทักษะทางภาษาให้คงทนอีกด้วย เพราะแบบฝึกหัดเพื่อฝึกทักษะจะช่วยฝึกทันทีหลังจากที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ในเรื่องนั้น ๆ และฝึกซ้ำหลาย ๆ ครั้ง โดยเน้นเฉพาะเรื่องที่ผิด

ความสำคัญ of แบบฝึกต่อการเตรียมความพร้อมทางภาษาไทย

จอห์น ดิวอี้ (John Dewey, 1970 p. 46) ได้ให้ทัศนะในเรื่องการเรียนการสอนไว้ว่า “บุคคลจะเจริญงอกงามทุกด้านต้องสอนให้เรียนรู้ด้วยการกระทำ (Learning by doing) แทนที่จะใช้หนังสือหรือครูพูดให้ฟังเพียงอย่างเดียว การสอนควรคำนึงถึงหลักการสำคัญ คือ การให้ผู้เรียนเป็น

ผู้กระทำหรือผู้ปฏิบัติซ้ำให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้” (ผกา สัตยธรรม, 2524 อ้างใน กิ่งดาว พุทธพันธ์, 2534, หน้า 14) ดังนั้นในการเรียนการสอนภาษาไทย ครูจึงควรจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้มีโอกาสกระทำซ้ำ ๆ หรือฝึกซ้ำอยู่เสมอ เพื่อให้นักเรียนเกิดความคล่องแคล่ว ชำนาญในทักษะด้านต่าง ๆ ซึ่งในการจัดกิจกรรมด้านการเรียนการสอนดังกล่าว ครูต้องหาเทคนิคและวิธีการต่าง ๆ มาเป็นเครื่องมือในการฝึกให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ แบบฝึกหัดเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างบรรลุผล ดังที่ ศศิธร สุทธิแพทย์ (อ้างในประสงค์ ราชณสุข, 2532, หน้า 52) กล่าวว่า “สิ่งหนึ่งที่จะช่วยการสอนของครูให้ประสบผลสำเร็จคือ แบบฝึกหัด” และกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (อ้างใน สนิท สัตโยภาส, 2531, หน้า 41) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของแบบฝึกหัดอีกว่า “แบบฝึกหัดมีไว้ให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติเพื่อช่วยเสริมให้เกิดทักษะและความรู้ความเข้าใจในบทเรียน” แบบฝึกหัดนั้นนอกจากจะทำให้ผู้ฝึกเกิดความคล่องแคล่ว สามารถทำได้ดีแล้วยังทำให้จำได้แม่นยำ รวมทั้งสามารถนำไปประยุกต์ให้ใช้ประโยชน์ได้อีกด้วย (สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์มพรรย์, 2532, หน้า 62)

การฝึกทักษะทางภาษาให้เด็กก่อนประถมศึกษาชั้นนั้น ได้มีการศึกษาวิธีการฝึกทักษะทางภาษาอย่างกว้างขวาง ครูส่วนมากจะเลือกกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาเด็กของตนให้เกิดทักษะในการเรียนภาษา โดยคำนึงถึงประโยชน์และความเหมาะสมของกิจกรรมนั้น ๆ เช่น การใช้รูปภาพประกอบการสอน ดังที่ สุปรียา โคจรสวัสดิ์ (2531, หน้า 69-70) ได้ให้เหตุผลว่า ภาพเป็นวัสดุสื่อความหมายที่มีอิทธิพลมาก ทั้งเป็นสิ่งจูงใจที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ง่าย และภาพยังช่วยแปลความหมายของคำเป็นตัวอักษร ทำให้ทราบความหมายของคำได้ เช่น “ภาพไก่” แทนความหมายของคำว่า “ไก่” นอกจากนี้ยังได้กล่าวว่า เด็กจะชอบภาพง่าย ๆ เช่น ภาพการ์ตูน ซึ่งสามารถตกแต่ง ดัดแปลงให้เห็นท่าทางได้สมจริงสมจังได้อีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ เพ็ญศิริ เทพวิทักษ์กิจ (2530, หน้า 22) ว่า การออกเสียงโดยใช้ภาพประกอบเหมาะสำหรับเด็กก่อนเข้าเรียนและเหมาะสำหรับเด็กที่ยังอ่านหนังสือไม่ได้หรืออ่านได้เพียงเล็กน้อย รวมทั้งเด็กที่มีสาเหตุบางอย่างที่ทำให้มีปัญหาในการออกเสียง เพราะเมื่อเด็กเล็กเห็นรูปภาพก็จะสามารถออกเสียงได้ โดยไม่จำเป็นต้องออกเสียงนำเด็ก หรือการใช้เกมฝึกทักษะทางภาษาในด้านการเรียนรู้คำศัพท์ การสะกดคำ เพราะเกมเป็นเครื่องเล่นที่สนุกสนาน ไม่มีกติกายับยั้ง เล่นได้ง่าย มีคุณค่าทั้งทางด้านวัฒนธรรม สังคม และภาษา (ทิศนา ขัมมณี และคณะ, 2530, หน้า 20) นอกจากนี้เกมยังเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งที่คำนึงถึงหลักจิตวิทยาการเรียนรู้ และจิตวิทยาพัฒนาการ กล่าวคือ เกมเป็นสื่อชนิดหนึ่งที่เด็กได้เรียนรู้จากการเล่น หรือการนำเอาทฤษฎีการเสริมแรงช่วยในการพัฒนาทักษะทางภาษาของเด็ก ให้เด็กได้ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ไปทีละขั้นตอน โดยครูกระตุ้นให้การเสริมแรงโดยการชมเชย ปราบมือและให้คะแนน ซึ่งเป็นการขี้ขลาดและไร้ความสนใจนักเรียนให้เกิดความกระตือรือร้น อยากที่จะเรียน (ศุภดา ลัด สิริประเสริฐ, 2536, หน้า 51)

จากเอกสารที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่า แบบฝึกทักษะเป็นสิ่งจำเป็นในการสอนภาษา ทั้งนี้ เพราะเด็กจะได้จดจำในระยะสั้น ๆ ถ้าไม่ทบทวนหรือฝึก อาจจะทำให้ลืมสิ่งนั้น ๆ ได้ การฝึกบ่อย ๆ ฝึกซ้ำ ๆ ก็จะได้จำได้หรือปฏิบัติได้ อีกทั้งฝึกให้เด็กมีความรับผิดชอบในตนเองด้วย

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2527) ได้ศึกษาความพร้อมของนักเรียนชั้นเด็กเล็กในโครงการวิจัย และพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนการสอนชั้นเด็กเล็กในโรงเรียนประถมศึกษา โดยเปรียบเทียบพัฒนาการของนักเรียนระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม ในด้านความพร้อมทางการเรียนอ่าน คณิตศาสตร์ กระบวนการเบื้องต้นทางวิทยาศาสตร์และจริยธรรมและเปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนด้านการรับรู้ การสัมผัส การเคลื่อนไหว และสุขนิสัยในโรงเรียนต่าง ๆ ของภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลางและภาคใต้ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มทดลองมีความพร้อมในการอ่านคณิตศาสตร์ กระบวนการเบื้องต้นทางวิทยาศาสตร์และความพร้อมในการเรียนทุกด้าน สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนความพร้อมทางด้านจริยธรรมไม่แตกต่างกัน

สมบัติ ตัญจรัยรัตน์ (2528) ได้สร้างแบบฝึกความพร้อมในการเรียนอ่านสำหรับเด็กที่พูดภาษาถิ่นในจังหวัดขอนแก่น กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนหนองปิง จำนวน 36 คน แบ่งเป็นกลุ่มควบคุม 18 คน กลุ่มทดลอง 18 คน กลุ่มทดลองได้ฝึกความพร้อมตามแผนการสอนของกรมวิชาการ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองมีความพร้อมในการอ่านสูงกว่ากลุ่มควบคุม

ประภาพันท์ นิลอรุณ (2530) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความพร้อมทางการเรียนภาษาไทยของเด็กปฐมวัยในท้องถิ่นที่มีปัญหาทางภาษาที่เรียน โดยวิธีมุ่งประสบการณ์ทางภาษากับวิธีการสอนตามแผนประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นเด็กเล็ก โรงเรียนบ้านสังขะและโรงเรียนดมวิทยาคาร อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2530 จำนวน 50 คน ใช้เวลาทดลอง 8 สัปดาห์ ผลการทดลองพบว่า เด็กปฐมวัยที่เรียนโดยวิธีมุ่งประสบการณ์ทางภาษามีความพร้อมทางการเรียนภาษาไทยสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่เรียนตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก

สนิท สัตโยภาส (2531) ได้สร้างแบบฝึกสำหรับสอนซ่อมเสริมนักเรียนที่เป็นชาวเขาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีปัญหาด้านการออกเสียงตัวสะกดไม่ชัดเจน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชาวเขาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 52 คน ผลการวิจัยพบว่า สัมฤทธิ์ผลทางการออกเสียงคำที่มีตัวสะกดในภาษาไทย หลังการสอนของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง

แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าความก้าวหน้าทางการออกเสียงของทั้งสองกลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และนักเรียนกลุ่ม ทดลองมีเจตคติที่ดีต่อแบบฝึกอยู่ในระดับสูง

จิระภา กัณธิยาภรณ์ (2532) ได้ศึกษาวิธีสอนแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษาที่ส่งผลต่อความพร้อมการเรียนรู้ภาษาไทยและคณิตศาสตร์ของเด็กระดับก่อนประถมศึกษาที่พูดภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง พบว่า เด็กระดับก่อนประถมศึกษาที่เรียนโดยวิธีการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษามีความพร้อมทางการเรียนรู้ภาษาไทยและคณิตศาสตร์สูงกว่าเด็กระดับก่อนประถมศึกษาที่เรียนโดยวิธีสอนตามแผนการจัดการประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก และมีความสามารถในการจำแนกเสียง การรู้คำศัพท์ ความเข้าใจในการฟังการใช้สายตาและกล้ามเนื้อ การหาความสัมพันธ์ระหว่างภาพกับสัญลักษณ์สูงกว่าเด็กที่เรียนตามแผนการจัดการประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2532) ได้ทดลองใช้เทคนิคการสอนภาษาไทยเป็นภาษาที่สองแบบรับภาษา ผลการทดลองสรุปได้ว่า เทคนิคการสอนภาษาไทยเป็นภาษาที่สองแบบรับภาษาช่วยให้เด็กสามารถพูดได้ดีขึ้น โดยเฉพาะพูดประโยค โดยมีน้ำเสียงชัดเจนถูกต้อง อีกทั้งการพูดโดยไม่สะดุด พูดอย่างต่อเนื่อง ถูกต้อง พูดได้ราบรื่นเป็นธรรมชาติ ไม่พูดเป็นคำ ๆ เหมือนคนหัดอ่านหนังสือ อีกทั้งยังพูดหรือออกเสียงพยัญชนะต้น สระ วรรณยุกต์ และสำเนียงการพูดภาษาไทยภาคกลางที่ถูกต้องได้ดีขึ้นกว่าการสอนโดยครูใช้วิธีปกติ

ประสงค์ รายนสุข (2532) ศึกษาผลการทดลองใช้แบบฝึกเสริมทักษะการพูดภาษาไทยแก่เด็กชาวเขา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชาวเขา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2532 จากโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 54 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชาวเขาที่ได้รับการฝึกโดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะการพูดมีผลสัมฤทธิ์ทางการออกเสียงสูงกว่า นักเรียนชาวเขาที่ไม่ได้รับการฝึกโดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะการพูด และผลสัมฤทธิ์ทางการออกเสียงภาษาไทยของนักเรียนชาวเขาหลังฝึกสูงกว่าก่อนได้รับการฝึก

กิ่งดาว พุทธพันธุ์ (2534) ได้สร้างกิจกรรมฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชาวเขา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และได้ทำการทดลองกับนักเรียนชาวเขา พบว่า นักเรียนให้ความสนใจกับสื่อการสอนที่เป็นภาพการ์ตูน ตลอดจนแบบฝึกหัดที่มีภาพการ์ตูนมาก และแบบฝึกหัดที่มีภาพการ์ตูนจะช่วยแก้ปัญหาในการควบคุมชั้นเรียนอีกด้วย เพราะนักเรียนที่ทำงานเสร็จจะใช้เวลาที่เหลือในการระบายสีภาพ

ทิพวรรณ นามแก้ว (2535) ศึกษาการใช้แบบฝึกเสริมทักษะการเขียนคำที่มีพยัญชนะ น ง ด ม ก บ เป็นตัวสะกด สำหรับนักเรียนชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2534 โรงเรียนทุ่งจำเริง อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

จำนวน 30 คน ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยของการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุเมธ สุทิน (2535) ทำการวิจัยเกี่ยวกับสภาพการเรียนการสอนกลุ่มทักษะภาษาไทยตามหลักสูตรประถมศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ในโรงเรียนที่มีนักเรียนชาวเขาในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าครูผู้สอนเห็นว่า สื่อการสอนมีความสำคัญต่อการสอนภาษาไทยมาก สื่อการสอนจะนำความสำเร็จมาสู่จุดประสงค์ที่ตั้งไว้ และผู้วิจัยยังพบว่า บรรยากาศในการเรียนการสอนมีความจำเป็นสำหรับการสอนด้วย

ประภัสสร ปิตฝ่าย (2537) ศึกษาผลการใช้แบบฝึกเสริมทักษะการพูดคำที่มีพยัญชนะต้น ด บ ผ ฟ ร สำหรับนักเรียนชั้นเด็กเล็กที่พูดภาษาไทยใหญ่ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นเด็กเล็ก ปีการศึกษา 2537 โรงเรียนเจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ 9 อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 30 คน ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์การพูดคำที่มีพยัญชนะต้น ด บ ผ ฟ ร ของนักเรียนชั้นเด็กเล็กที่พูดภาษาไทยใหญ่หลังได้รับการฝึกสูงกว่าก่อนได้รับการฝึก และพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนที่มีต่อแบบฝึกมีท่าทีการแสดงออกทางด้านความสามารถในด้านการพูด ความสนใจต่อกิจกรรมการฝึกและมีความรู้สึกที่ดีต่อการเรียนโดยการใช้แบบฝึก

ไพริน วงศ์ชายะ (2538) ศึกษาการใช้ชุดการสอนเพื่อเตรียมความพร้อมทางภาษาสำหรับนักเรียนชั้นเด็กเล็กที่พูดภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นเด็กเล็กที่พูดภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2537 จำนวน 161 คน ผลการวิจัยพบว่า ผลการทดสอบหลังเรียน กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุม การใช้ชุดการสอนเพื่อเตรียมความพร้อมทางภาษาส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการสอนตามแผนการจัดประสบการณ์ปกติ

จากการได้ศึกษาเอกสารและผลงานการวิจัยต่าง ๆ แล้ว จะเห็นได้ว่า การเตรียมความพร้อมการอ่านภาษาไทยให้กับเด็กในระดับก่อนประถมศึกษา โดยเฉพาะที่เป็นเด็กชาวเขาควรจะได้มีการเตรียมความพร้อมการอ่านภาษาไทยให้มาก เพราะความพร้อมในการเรียนอ่านเป็นพื้นฐานที่จำเป็นในการเรียนอ่าน ซึ่งการอ่านเป็นทักษะที่จำเป็นในการเรียนวิชาต่าง ๆ ในการเรียนระดับที่สูงขึ้นต่อไป และเพื่อเป็นการลดความล้มเหลว คับข้องใจที่เกิดขึ้นกับเด็กในสัปดาห์แรก ๆ ของการเรียน ทำให้เด็กเกิดความมั่นใจในตนเอง เกิดความสนใจในการเรียน ลดอัตราการตกซ้ำชั้น และช่วยให้เกิดความคุ้นเคยกับภาษาที่เรียนใหม่ สามารถเข้าใจและใช้ภาษาไทยกลางในการสื่อสารได้อย่างถูกต้อง ผู้ศึกษาจึงได้นำชุดฝึกความพร้อมนี้มาใช้พัฒนาความพร้อมการอ่านภาษาไทยสำหรับนักเรียนชาวเขาในระดับก่อนประถมศึกษา สำหรับขั้นตอนการดำเนินการศึกษาต่าง ๆ นั้นจะกล่าวถึงในบทต่อไป